Эхэ һайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-һээ гаранз

Бүгэдэ арадай газетэ

1994 ИЮНЬ 17
Зунай дунда сагаан морин һарын 8
ПЯТНИЦА
Гарагай 6
№ 114 (18956)
Газетын сэн захилай 10 түх.
Хэлсээтэ сэн.

РЕСПУБЛИКЫН АНХА ТҮРҮҮШЫН ПРЕЗИДЕНТЫН БОЛОН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ҺУНГАЛТА БУРЯАД ОРОНДОМНАЙ ҮСЭГЭЛДЭР ҮНГЭРБЭ

Һунгалтын ябаса тухай Улаан-Үдэ хотын, зарим аймагуудай һунгуулиин участогуудһаа манай корреспондентнүүдэй абаһан мэдээсэлнүүд

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОН

Шишковко һуурин.

— Үглөөнэй 6 сагһаа эхилжэ, һунгагшадаа уриж, үүдэеэ нээгээ һэмди. Харин тиин гэһээ үсөөн хүн һунгахаяа ерээ. Бусадһаа түрүүлэн, Чертенковой нэрэмжэтэ үйлсын 49-дэхи гэрһээ пенсионер В. В. Евтихеев хэдэн хүгшэд, прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй ажалдаа яаража ябаһан бүлэг хүдэлмэришэд һубарилдан ерэжэ, дуугаа үгэбэ,— гэжэ һунгуулиин 730-дахи участогай комиссиин түрүүлэгшэ В. С. Барсюк хөөрэнэ.

— Хэнэй түлөө, ямар һаамжатайгаар кандидадуудай түлөө дуугаа үгэбэт?— гэжэ зарим һунгагшадһаа асуухада:

— Шаповаловай һунгалтын урда тээхи программань һонирхол татаа һэн. Тэрэнэй түлөө дуугаа үгэбэб,— гээд фамилиемни бү бэшыт гэжэ медицинын училищиин багша хэлэнэ.

— Арадай Хуралай депутадта кандидадаар хэнэй дэбжүүлэгдэһые мэдэхэгүй байбаб. Харин Президентын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн дүрбэнэй нэгэндэнь дуугаа үгөөб. Харин ажабайдалнай һайжарха юм гү даа хүгжөөхэ, хүдэлмэришэдэйнгөө байдал һуудалые һайжаруулха талаар ехэ юумэ хээ, хэхэшье хүн, — гэжэ мэдүүлбэ. Олег Прокушев мүн лэ Л. В. Потаповые Президент болгохын тула дуугаа үгөө. Үглөөнэй 8 сагта 250 гаран хүн дуугаа үгөөд байба.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОН

Шишковко һуурин.

— Үглөөнэй 6 сагһаа эхилжэ, һунгагшадаа уриж, үүдэеэ нээгээ һэмди. Харин тиин гэһээ үсөөн хүн һунгахаяа ерээ. Бусадһаа түрүүлэн, Чертенковой нэрэмжэтэ үйлсын 49-дэхи гэрһээ пенсионер В. В. Евтихеев хэдэн хүгшэд, прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй ажалдаа яаража ябаһан бүлэг хүдэлмэришэд һубарилдан ерэжэ, дуугаа үгэбэ,— гэжэ һунгуулиин 730-дахи участогай комиссиин түрүүлэгшэ В. С. Барсюк хөөрэнэ.

— Хэнэй түлөө, ямар һаамжатайгаар кандидадуудай түлөө дуугаа үгэбэт?— гэжэ зарим һунгагшадһаа асуухада:

— Шаповаловай һунгалтын урда тээхи программань һонирхол татаа һэн. Тэрэнэй түлөө дуугаа үгэбэб,— гээд фамилиемни бү бэшыт гэжэ медицинын училищиин багша хэлэнэ.

— Арадай Хуралай депутадта кандидадаар хэнэй дэбжүүлэгдэһые мэдэхэгүй байбаб. Харин Президентын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн дүрбэнэй нэгэндэнь дуугаа үгөөб. Харин ажабайдалнай һайжарха юм гү даа

депутадта кандидадаар һүн далай, урадхуулхаар һунгалтын урда үгэһэн байна. Үгэ зугаа, проды республикын хуудаһанууд уншаабди, радио-дамжуулшагнаабди, сэнхир дамжуулганууды һонирхолтой юуэхэдэ, депутадта бүхэн һунгагшадэй түлөө дуугаа уряалһан байна. 16-най үглөөнэй ЛВРЗ-гэй эгээл крорайондо оршодорондо дунда һургуулиан тээшэ түрүүшадтай ощожо, 753-дахи участосиин түрүүлэгдургуулиин багша Рабжаевна Шанганилсабаб.

Эдэ участогта хоёр агшад бүридхэлдэ. Эдэнэй олондэ хүдэлдэг юм. хүдэлмэришэд, техническэ мэрһалал эдэбхитэй мэр муу бэшээр гэмгүй сабана. Мүнөөдэ байдалые ойлгободолороо мэһэ һунгалтадэйгээр хабаадахаэ В. Р. Шангиа.

6 сагта эгээл ЛВРЗ-гэй хүдэлОлег Прокушев дые абажа:

заводой директКореневой Арадепутат болодуугаа үгэхэмни. экономикые

—гэжэ Улаан-Үдын приборбүтээлгын үйлдэбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн В. П. Ильин хэлэнэ.

— «Электромашина» заводто инженерэр, нүхэрни ЛВРЗ-дэ токарёор хүдэлдэг һэмди. Мүнөө ажалгүйһөө боложо, гэртээ һуунабди. Урдандаа һунгуулиин болоходо, жаргалта һайхан ажабайдалай түлөө дуугаа үгэдэг һэмди. Харин мүнөө..,— гээд, залуу инженер баһаган нэрэеэ хэлэжэ үгэбэгүй.

— Манда айлшаар ерэһэн А. И. Солженицынэй хэлэһэн үгэ ехэ зохид, таатай байгаа һэн. Тиимэһээ «Социальна үнэн зүб байдал» гэһэн хамтаралай түлөө дуугаа үгэбэбди,—гэжэ пенсионер А. В. Зубакин хөөрэнэ.

Дээрэ дурдагдаһан һунгуулиин участогта үглөөнһөө эхилһэн һунгалта ехэл шахардуулгаар үнгэржэ байгаа бэлэй. Үглөөнэй 8 сагта 2300 һунгагшадай ороидоол 101-ниинь һунгаһан байба.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

БАРГАЖАН

Аймагай һунгуулиин хоёр округто үнгэргэгдэжэ байһан һунгалтын дүнгүудые хаража үзэхэдэ, ажалшадай эдэбхитэй байһые нэн түрүүлэн гэршэлнэ. Илангаяа Баян-Голой, Хилганын, Уланай, Бодоной, Үүрэгэй болон бусад участогуудай һунгагшад эртэ үглөөнһөө дуугаа үгэбэ. Тиихэдэ холын гүүртэ, отарануудай һаалишад, малшадта тусхай урнануд эльгээгдэжэ, байра дээрэнь һунгалта үнгэргэгдэнэ.

Аймагай хоёр округто Арадай Хуралай депутадта кандидадуудаар аяар 18 хүн дэбжүүлэгдээ юм. Зүгөөр эдэнэй хэд эрхимлэжэ гарахаб гэһэн асуудалда тоололгын комиссиин дүн харюу үгэхэ.

Үглөөнэй 10 сагта аймагай бухы 16.846 һунгагшадай мянганһаа дээшэ һунгагшад дуугаа үгэбэ.

Л. БЕЛОУСОВА.

СОВЕТСКЭ РАЙОН

Энэ удаада һунгалта юрын бэшэ байгаа. Ушарынь гэхэдэ, түрэл республикынгаа түрүүшын Президентые, Арадай Хуралай депутадуудые һунгаха харюусалгатай зорилго эрхэтэн бүхэнэй урда табигдаба ха юм. Иимэ мэдэрэлээр абтаһан бишье өөрынгөө Советскэ районой 702-дохи һунгуулиин участок үглөөнэй 6 сагта ерэбэб. Һүүлэй үеын 3—4 һунгалтаар танил болошоһон участково комиссиин түрүүлэгшэ Е. Ф. Альхеева, секретарь В. В. Номогоева түрүүтэй бухы комисси һуурияа эзэлэнхэй һууба.

6 час 15 минутада түрүүшын һунгагша ерэжэ, дуугаа үгэбэ. Энэмнай 1926 ондо түрэһэн Леонид Лазаревич Ланцман байба. Тэрэ партиин 1953 онэй сентябриин Пленумэй уряагаар Свердловско областьһоо Буряад орондо ерэжэ, Нарһатын МТС-эй ахалагша механигаар, һүүлэй хорёод жэлдэ «Вурятэнергоспецремонт» нэгэдэлэй директорээр худэлжэ байһан хүн лэ.

— Хүндэтэ эрхэтэн, үглөөнэй мэндыемни тогтоожо үзыт. Манай республикын шахуу болошоһон хүн байнат. Тиимэһээ түрүүшын Президентээр хэнэйшье һунгагдаһан танда хамаагүй бэшэ болоһониинь эли байна. Дүрбэн кандидадай хэнэй түлөө дуугаа үгэбэ гээшэбта?

— Би 1953 онһоо коммунист хүм. Мүнөө дахинаа бүридхэлдэ абтаадүй ябаһаб. Энэ орёо асуудал бэшэ. Дуугаа нүхэр Потаповай түлөө үгөөб. Даб дээрэ Президент болохоор гэрээнһээ дээрэ кандидат байнагүй. Харин Арадай Хуралай депутадта кандидадуудай дундаһаа Эдуард Демининие үлөөгөөб. Аяар 10 хүн соohоо тэрэнниень лэ таниха байгааб. Зэргэлээ шахуу ажаһууһамди,— гэбэ.

Удаадахи һунгагша О. Р. Симкин 1938 ондо түрэһэн, Улаан-Үдэ станциин вагонно деподо ажалладаг. Яаража ябабашье, һаналаа хубаалдаба:

— Александр Ивановой түлөө дуугаа үгэбэб. Залуушуулай засагаа бариха саг болоо. Наһатайшуул тэдээндэ харгы гаргаха ёнотой.

Илалтын проспектээр ажаһуудаг медицинын ветеран А. И. Паршкова дуугаа үгэбэ. Һураһан асуудалдамни нигэжэ харюусаба:

— Леонид Васильевич Потаповай түлөө үгөө аабзаб даа. Энэмнай ажалай баян дүршэлтэй, бүхы юумэ зүбөөр ойлгохо, зүбөөр шиидхэхэ шадалтай хүн гээшэ. Федеральна Советдэй депутат хадаа үшөө Президент болошобол, республикынгаа, арад зонойнгоо түлөө ехэл юумэ хэхэ, бүтээхэ гэжэ һананаб. Манай һунгуулиин округһоо Арадай Хуралай депутадта кандидадаар аяар 10 хүн бүридхэлдэ абтаһан байна. Тэдэнэй дундаһаа Виктор Казанович Кукшиновые шэлэбэб.

Хэжэнгэ нютагһаа хубиингаа хэрэгээр Улаан-Үдэ ерээд байһан В. М. Будаева һунгуулиин энэ участогта ерэжэ, республикынгаа түрүүшын Президентые һунгалгада хабаадаба. «Зай. Вера Мункожаповна, тамнай дүрбэнһөө хэнниень шэлэбэ гээшэбта?

— Битнай багша хүн хадаа өөһэдынгөө министрэй түлөөл дуугаа үгэбэ гээшэлби. Хүбүүмнишье баһа Сергей Дашинимаевичые һунгаба,— гэжэ харюусаба.

В. ТОКТОХОЕВА.

СЭЛЭНГЭ

Жаргаланта һууринай һунгуулиин участогай үглөөнэй 6 сагта нэгэдэмсээр, «Жаргаланта» гэһэн таряашадай ба хамтын ажахынуудай эблэлэй механизатор Владимир Аюшиев дуугаа үгэхээ ерээ. Энэ үдэр Владимир 35 наһатай болоо. Тиимэһээл хэнһээшье түрүүн һунгуулиин участогта яаража ерэбэ ха юм.

9 сагай байдалаар манай участогай 565 һунгагшадай 70-ниинь һунгаад байгаа. Зомнай яһалал эдэбхитэйгээр ерэнэ.—Иигэһээр байдалнай бага-сагаар заһархагүй юм гү гэжэ найдаа юм ааб даа.

В. БАДМАЕВ.

Үглөөнэй 6 сагта Улаан-Удын Советскэ районой һунгуулиин 705-дахи участогта ехэнхидээ наһатай зон олон байба. Участково комиссиин түрүүлэгшэ, лингвистическэ гимназиин (урданай 3-дахи һургуулиин) директор Антонина Агбановна Мункуева нигэжэ хэлэбэ:

— Һунгагшадай списогүүд урид гүйсэд тодорхойлогдоо һэн. Манай участогта 1180 һунгагша тоологдоно. Үглөөнэй 6 час 30 минутада зуугаад һунгагшад дуугаа үгөөд байгаа. Тэдэнэй дунда ерэ гаран наһатай Т. М. Конечных, Е. М. Малунова гэгшэд бии. Үдэшэ болотор һунгагшадай диилэнхинь дуугаа үгэхэ гэжэ һанаиаб.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: урнын дэргэдэ эгээл залуу һунгагша, «Электромашина» заводой худэлмэришэн Нелли Мантыкова; һунгуулиин участогта.

Авторай фото.

СЕВЕРО-БАЙКАЛЬСК

Северобайкальск хотын «Железнодорожник» гэжэ соёлой байшан соо һунгуулиин 503-дахи участогай үглөөнэй 6 сагта соёлой байшан үүдээ сэлижэ, һунгагшадаа угтаба. БАМ-ай Буряадай участогай барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан А. К. Погребной эгээл түрүүлэн бюллетеньнүүдые абажа:

— Эгээл бэлигтэй бэрхэ хүбүүд, басагадай Президент, Арадай Хуралай депутадууд болог лэ. Би А. С. Ивановые Президент болгоо, В. А. Бодровые манай городской һунгуулиин округһоо Арадай Хуралай депутадаар дэбжүүлээ һаа, бидэ алдуу гаргахагүйбди, — гэжэ мэдүүлбэ.

С. АКИМОВА,
худөө бэшэгшэ.

ЯРУУНА

— Нарһатын һунгуулиин 9-дэхи округоор Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадай нэгэ һуурида кандидадаар дүрбэн хүн дэбжүүлэгдэнхэй. Үглөөнэй 10 сагта манай һунгуулиин округто 1311 хүн дуугаа үгөөд байба,— гээд һунгуулиин округой түрүүлэгшэ М. О. Орбодоев мэдээсэбэ.

Нарһатын һунгуулиин 10-дахи округой 8-дахи участок 5344 һунгагшадтай. Энэмнай аймагай түб һууринайхид болоно. Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидадуудаар дурсагдагша округһоо мүн лэ 4 хүн дэбжүүлэгдээ юм.

Манай корр.

ТҮНХЭН

(Телефоноор абтаба). Эртэ үглөөнһөө аймагаймнай зон, хэды ажалай үдэр байбашье һаань, һунгалтада яһала эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилэнхэй. Участок бүхэнэй һунгуулиин комиссинуудай гэшүүд үглөөнэй 6 часһаа һунгагшадаа халуунаар угтаба.

Үглөөнэй 8 сагта Хэрэнэй һунгуулиин 40-дэхи округой 7177 һунгагшадай 365-нь, харин Түнхэнэй һунгуулиин 39-дэхи округой 8260 хүнэй 653-ниинь дуугаа үгэһэн байба.

В. ЗАИГАНОВ,
Хэрэнэй һунгуулиин 40-дэхи округой һунгуулиин комиссиин секретарь.

ЗАХААМИН

Захаамминай һунгуулиин 15-дахи округһоо республикын Арадай Хуралай депутадта кандидадуудаар 2, Холтоһоной 14-дэхи округһоо 6 хүн дэбжүүлэгдэнэн юм.

Һунгуулиин участогай үглөөнэй 6 сагта үүдэеэ нээхэтэй сасуу, наһатай зон, мүн ажалаа эртэннээ эхилдэг һунгагшад Буряадай түрүүшын Президентын, мүн Арадай Хуралай депутадуудай түлөө дуугаа үгэхөөр орожо ерээ. Үглөөнэй 8 сагай мэдээгээр, аймагай һунгагшадай 6 процентынь дуугаа үгэһэн байба.

Ёнгорбойн аршаанда амарагшадта хайрсаг, бюллетеньнүүд эльгээгдэжэ, тэдэнэр байра дээрээ дуугаа үгэбэ.

Һунгахаяа ерэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, Б. Ц. Семеновой, А. П. Цыреновэй кандидатурануудые дэмжэжэ байһанаа олониинь мэдүүлнэ.

Л. САНЖЕЕВА,
окружной һунгуулиин комиссиин секретарь.

ОКТЯБРЬСКА РАЙОН

35-дахи ерэхэдэмнай, зон һэриһэн мэгүйхэнөөр субаһунгагшад дуулолоороо ерэбэгүй һэн. Гэбэяргүйгөөр хүдуугаа үгэнэ.

участогай харахаа, унняалгаатай ерэ һунгуулиин ямар тэмдэөөрынгөө хаһайнаар элирхэлгэдэнэ.

Сосновско Арадай Худепутадта кандидадэбжүүлэгдэнэн округой 3580 хүнүүдэй нэгыень шэлэгэ гэһэн хүнитай. Һунгалтаэртэ ерэһэн харюусалгатай найнаар ойлгонол ангдаа һэн.

нунгуулиин коруулэгшэ Ларивна Россихина найнаар үнгэрһунгагшаднай дуугаа үгэжэ найдал түжэ байгаа бэ.

С. ОЧИРОВ.

641-дахи участогта спибүхыдөө 2200 һунгалтада хаерэхэдэмнай, зон һэриһэн мэгүйхэнөөр субаһунгагшад дуулолоороо ерэбэгүй һэн. Гэбэяргүйгөөр хүдуугаа үгэнэ.

участогай ноной хараха, унняалгаатай ерэ һунгуулиин соо ямар тэмдэөөрынгөө хаһайнаар элирхэлгэдэнэ.

Сосновско Арадай Худепутадта кандидадэбжүүлэгдэнэн округой 3580 хүнүүдэй нэгыень шэлэгэ гэһэн хүнитай. Һунгалтаэртэ ерэһэн харюусалгатай найнаар ойлгонол ангдаа һэн.

нунгуулиин коруулэгшэ Ларивна Россихина найнаар үнгэрһунгагшаднай дуугаа үгэжэ найдал түжэ байгаа бэ.

С. ОЧИРОВ.

641-дахи участогта спибүхыдөө 2200 һунгалтада хабаадаха ёнотой юм. Үглөөнэй 6 часһаа 8 час болотор гэхэ гү, али үнгэрһэн хоёр часай турша соо миил 90 хүн ерэжэ хабаадаһан байха юм. Һунгалтын ябасаар һонирхон, участково һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ, хотын 29-дэхи һургуули-гимназиин директор О. А. Бильдушкинда хандахадамни, тэрэ иигэжэ манда ойлгуулжа үгэбэ.

— Һунгагшад ехэл эдэбхигүй байна. Үглөөнэй 7 час гуша минутада дуугаа үгэһэн ороидоол 45 хүн байгаа юм. Мүнөө хахад часай үнгэрхэдэ, үшөө 45 һунгагшад хабаадажа, дуугаа үгэбэ. Ажалай үдэр хадань үглөөнэй 8-һаа үдэшын 5 час болотор хүнүүд үсөөн ерэхээр хүлеэгдэнэ. Худэлмэриин һүүлээр зон олоор хабаадаха ёнотой,—гэжэ Олег Алексеевич мэдүүлбэ.

Д. ДОНДОКОВ.

Нинслэл хотын Октябрьска районой эгээн зүүн захын посёлогуудай нэгэн болохо Южлагта һунгуулиин 684-дэхи участок тус посёлогой һургуулиин байшан соо эмхидхэгдээ һэн. Июниин 16-да, үглөөнэй 7 саг багаар ороидоо 15 хүн дуугаа үгөөд байба.

— Посёлогто ажаһуугшад, мүн эндэ байрладаг сэрэгэй частиин сэрэгшэдтэй дүн хамта 1538 хүн дуугаа үгэхэ ёнотой юм. Мүнөө үшөөл эртэ гээшэ аабза. Үдэрэй туршада һунгагшад ерэхэ бэзэ гээд найданабди,— гэжэ комиссиин гэшүүн Н. С. Трифонова тодорхойлбо.

Минии һүүлээр дундуур наһанай хоёр ород эхэнэр орожо, дуугаа үгэбэ. Хэн, юун байһанаа нэрлээд, хэнэй түлөө дуугаа үгэбэт гэжэ асууһамни, харюусахаяа арсаба. Энэ үедэ һунгалтын бюллетеньнүүдые абаһан залуу ород хүбүүн кабина соо ороод, үнишье болонгүй гарахадаа, тэндэ байһан комиссиин гэшүүдтэ хандажа, огсом шангаар дуугарба:

— Би Шаповаловай түлөө дуугаа үгөөб!

Газаһаа бүлэг сэрэгшэ хүбүүд орожо ерэбэ. Лейтенант В. Логиновтой ерэһэн 1-дэхи ротын 20 шахуу сэрэгшэд таба-табаараа столдо дүтэлжэ, списогтэ гараа табяад, бюллетеньнүүдые абаха юм. Дуугаа үгөөд гараһан бүлэг сэрэгшэдтэ хандажа, тэрэл асуудалда харюусахыень гүйбаб.

— Бидэ Шаповаловай түлөө дуугаа үгөөбди. Харин Арадай Хуралай депутадта кандидадууд соohоо афган дайнай ветерануудай республиканска холбооной түрүүлэгшэ Леонид Шиловэй түлөө дуугаа үгөө һэмди,— гээд хоёр хүбүүд харюусаба. Хажуудань зогсоhон набтархан хүбүүхэн оролсобо:

— Би бултыень зуража хараб. Хэнэйньшье түлөө дуугаа үгөөгүйб, — гээд энэхэ юм. Хаанаһаабши гэжэ асуухадамни, манай республикын бэшэ байшаба. Иимэ зондо хэнэйшье Президент болоходо, хэнэйшье Арадай Хуралда хуулинуудые абахада юун хамаа байхаб даа?!

Бидэнэрэй саашанхи байра байдал, хуби заяан хари хөлоhоо ерэhэн эдэ хүбүүдэй hанаа зобооногүй ха юм.

Т. САМБЯЛОВА.

662-дохи һунгуулиин участок гэхэ гү, лаблабал, Жердевэй үйлсэдэ оршодог информатика болон тоолон тодорхойлогдоhон техникэдэ һургадаг техникумдэ дүтэлхэдэмнай, урданайхи шэнги шанга-шанга дуу шуунщьегүй, хүнүүдэйшье субахань балай обёорогдоногүй.

Тус участогта һунгалтын үшөө эхилээдүй байхада, (үглөөнэй 6 сагта эхилдэг гуримтай) таби гаран наһанай сагаан толгойтой хүн яаралтайгаар һунгуулхые гуйгаа. Энэмнай хэн бэ гэхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ партизанска соединение командалһан суута капитан Гуржап Очировай хүбүүн, локомотив-вагон заһабарилгын заводой вагон хабсаралгын цехэй начальник Эрнест Гуржапович болоно. Тэрэ үглөөнэй 7 сагһаа предприятиингаа ажал эмхидхэдэг заншалтай. Тиимэһээ эрхэтэнэйнгээ уялга дүүргэхын түлөө иишээ ерэһэниинь гайхалгүй.

— Һунгалтада бэлэдхэлэй худэлмэри яһала хэгдээ. Раиса Аристарховна Стабровская Елена Юрьевна Мизенина хоёр милицийн паспортна таһаг, гэр байрын управлени ошожо һунгагшадаа бүридхөө. 19 үбшэн, һунгалтада ерэжэ шадахагүй хүн тоологдоно. Тэдэниие һунгуулха «Жигули» машина бии,— гэжэ участогай комиссиин түрүүлэгшэ, запасай полковник Мирослав Исаевич Ровинский хэлэбэ.

Комиссиин болон һунгагшадай талаһаа ёно гурим эбдэхэ ябадал байхагүй гээд һанагдана.

— Мүнөө худэлмэриин үдэр ха юм даа. Үдэһөө хойшо зон ерэхэ байха,— гэжэ комиссиин гэшүүн Юрий Кириллович Девятко һунгагшадта найдаһанаа мэдүүлээ һэн.

Т. НИМБУЕВ.

Октябрьска райондохи хүүгэдэй уран бүтээлэй байшанда 2-дохи һунгуулиин участок оршодог юм.

Подкаменска, Заудинска, Бабушкинай болон Трубачеевэй нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй 1438 һунгагшад энэ участогта һунгаха ёнотой.

— Һунгагшадаймнай хахадынь ерэжэ һунгаха аабза,— гэжэ тус байшангай директор, һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ Галина Израиловна Плутт уридшалан хэлэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тус участогта ерэһэн түрүүшын һунгагша; һунгагшад шэлэнэ, һунгана.

А. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. «Уншагшад зүбшэнэ, дурадхана, шүүмжэлнэ» — редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

3-дахи нюурта. «Гэр бүлэ —нанги гуламта»—матерналнуудай суглуулбари; Дэлхэйн уран зохёолой дээжэһээ. Ги де Мопассан. «Сайлалгын үедэхи бодолнууд»! ИТАР—ТАСС: түби дэлхэй мүнөөдэр.

4-дэхи нюурта. Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо. А. Жамбалон: «Аха дүүнэр», Спортын һонин. Уншаа. дуулаа һэн гүт? «Хара тамхин».

25

Үншагшад зүбшэнэ, дурадхана, шүүмжэлнэ

«ҮМСЫН ГУРИМААР АЖАҺУУХААР...»

Гармажап Жамсуевич Цыренханда Мункуевна хоёрой фермерэй ажалтай болоһоор гурбадахи жэлээ ябажа байна. Тэдэнтэй һаа хөөрэлдэбэб.

— Эгээл түрүүн энэ газартаа ерэхэдээ, хоёр лэ майхан соо байжа эхилээ һэмди. Шэнэ байра түхеержэ, мүнөө яһалашье һайн байдалтай болообди. Дүрбэн үхибүүтэй зомди. Багашагууд лэ байна даа. Тезд ажалаа хэхэдэмнай, өөһэдөө бэе бэеэ хараад байжа һуранхай. Гүрэнһөө мүнгэ урьһаар абаһан аад, тоосообди. Мүнөөдэр үригүйбди даа. Манай ажахы 32 моритой, 12 малтай, 20 хонитой айлайхи гээшэлди даа,—гээд Цыренханда Мункуевна хөөрэнэ. Тиихэдэнь нүхэрынь хөөрэлдөөндэ оролсон:

— Гансал муу юумэн юм бэ гэхэдэ, нооһомнай хоёр жэл соо тушаагданагүй. Хүдөө ажахын продукцида үнэ сэнгэй нэмээ һаань, фермерэй ажахы гүрэндэ яһалашье олзо болохо һэн ааб даа. Ниигээд мал адуун, хонйдоо тоолоод һууха бэшэ, харин ажамидархын тулада ондоо арга хургаяа бэдэрнэбди. Тахяа, туулай гэхэ мэтые барилсаад туршанабди. Үмсын гуримаар яһалашье байхаар, гансал ажаллаха хэрэгтэй,—гээд гэрэй эзэн Гармажап Жамсуевич нэмээ һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дымбрыловтэнэй гэр бүлэ.

Э. БУДАЕВАЙ фототекст.

Арад зоной аша туһада

ЭМ ДОМООР ЭЛБЭГЖЭХЭ АРГАТАЙБДИ

Буряад Республикын газар дээрэхи байгаалиин баялигууд хэмгүй ехэ. Нютаг бүхэн байгаалиин өөрын үзэсхэлэнтэй — гол горхонууд, хада уулануд, орьёл үндэр һарьдагууд, өлдөб үрэ жэмэсээр, эм домто ургамалаар баян ой тайга гэхэ мэтэ. Тайгын ан гүрөөл, уһа голой загаһан, хада уулын ашагта малтамалнууд тухай бултыень тоолохын аргагүй.

Байгаалиин баялигуудые республикын зоной өөһэдөө ашаглаха эрхэтэй болоһониинь һайшаалтай. Гэбэшье нэгэ нэгээр байгаалиин баялигуудые ашаглажа шадахагүй байһамнай эли. Промышленностиин һалбариануудай зүгһөө туһаламжа хэрэгтэй болоно. Жэшээнь, өлдөб үнэтэ шулуу, алта, мүнгэ, графит, боксит гэхэ мэтые гансал промышленна аргаар ашаглан олзоборилхо юм.

Ахын графит шанарай талаар дэлхэй дээрэ эгээн эрхим гэжэ сэгнэгдэһээр үниинэй. Гадна Жойгоной, Шумаагай хобоо соогуур хэдэн олон янзын, һайн шанартай эм домто аршаанууд бурьялан урдадаг. Буряад орондо гансал Түнхэнэй аймагта Ахынхидал адли олон тоото аршаан булагууд байха юм.

Үндэр һарьдагуудай габа соohоо шулуунай тоһон гарадаг, тэрэниие буудажа, хобхолон абадаг. Һарьдаг уулануудай үндэр орьёлнууд һаа тээ доохонуур хара үнгэтэй хабтагай шулуунһаа борогшоной бааһан (мумиё) гарадаг. Ёнотой борогшоной бааһан хадаа хаб хара үнгэтэй байха юм. Иимэ шанар һайтай мумиё олохонь хүшэр.

Алтан үндэһэн гэжэ эм домто ургамал үндэр хадада ургадаг. Хүн ногоон гэжэ ургамал мүн лэ хоморой зүйл болонхой. Нохойн хоншоор, сагаан дали, мүн бусад эм домто ургамал ногоон, бургааһан, һөөг, модод, үрэ жэмэс олон юм ааб даа. Таниха ,мэдэхэ хүн элэниие суглуулдаг, зүбөөр буйлуулаад, хэрэглэдэг байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдэриин үнгэлэй (струя кабарги) аргагүй үнэтэй болонхой. Илангаяа хари гүрэнүүдэй эрхэтэд хүдэриин үнгэлэй ехэ һурагшалдаг. Ахын аймагай малшадай хэлөһээр, Эрхүүгэй областиин ангуушад гансал хүдэри агнахаяа аймагай Хойто-Ахын хүбшэдэ ерэдэг. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад Эрхүүһээ ерэһэн ангуушадай хүдэринүүдые алаад, үнгэлэйень абажа, мяхыень обоолон сомоод орхиһыень нэгэтэ бэшэ хараһан байна. «Улаан Аха» колхозой малшан Владимир Самбаев намартаа Хойто-Ахада агнадаг заншалтай. Хүдэри хайра гамгүйгөөр хюдажа байһан Эрхүүгэй ангуушадтай нэгэтэ бэшэ нюурдалдан ушарһан, тэдээндэ зануулһан, намнуулһан тухайгаа хөөрөө һэн. Иимэ хорото хюдалгые болюулха, Буряадайнгаа баялиг болохо хүдэрние аршалан хамгаалха саг тулажа ерээ.

Браконьернүүд хабартаа бугын эбэр олзолдог, баабгайн эшээнһээ гарахада, һэлһыень абахын тула амиинень таһалдаг. Иимэ эзрлиг агнуури байгаалида айхабтар ехэ гарза хохидол ушаруулна. Шанга хиналта тогтоожо, ой тайгын ан гүрөөлые, хомор болоһон эм домто ургамалнуудые хамгаалха шухала.

Харин ой тайгада элбэгээр ургадаг сагаан дали, арса, хуша, жодоо модоной шэлбүүһые һарьдагуудай бэлэрнүүдээ хэдышье абахада, хомордохогүй. Иимэ түхэлэй эм дом суглуулха хэрэгые эмхидхэжэ шадаа һаа, хото, һуринуудай аптекэнүүдтэ ургамалаар буйлуулагдаһан эм элбэгжэхэл һэн. Тээсгэн нинслэл хотын нэгэ аптекэдэ хуһан модоной улха (чага) 1 килограммынь 600 түхэриг тэ байгаа бэлэй. Һара болоод тэндэ ороходом, үнөөхи улха килограммынь 1200 түхэриг тэ болоод байба. Ой соо хуһанай улха элбэгээр ушардаг. Аптекэдэ наймаалагдадаг улхын шанар ямар байһан тухай мэдэхын аргагүй, хэн, хаанаһаа суглуулһан, хэн буйлуулан бэлдэһэн бэ гэжэ мэдэрэхэ ёнотой байгаал даа.

Аптекэнүүдтэ бугын эбэрээр, борогшоной бааһаар (мумиё), шулуунай тоһоор, шүрбэһэн шулуугаар, мүн үндэр хадануудта ургадаг хоморой сэсэгүүдээр, өлдэб ургамалнуудаар зэгдэ һэн эмүүдые харахагүйт. Гансал химиин аргаар буйлуулагдаһан таблеткэ болон шэнгэн эмүүдые дурадхадаг. Түнхэнэй аршаан, мүн Хүхын аршаан шэлнүүд соо юулэжэ, аптекэдэ худалдадаг болоо һаань, һайн бэлэй. Аршаануудые юундэ гансал магазинуудта худалдаха болоо юм?

Эм домто ургамал суглуулха, буйлуулан бэлдэхэ хэрэгые үйлэдбэриин гуримаар эмхидхээ һаа, бултандa аша туһатай байха һэн.

Д. ДОРЖИЕВ.

ЗОНИИЕ ОЛООР ЗӨӨНЭ

Северобайкальск хотодо «Автотранспортное предприятие» гэжэ акционернэ нэгэдэл эдэбхитэйгээр ажалаа ябуулна. Энэ нэгэдэлэй ажалшад Хойто-Байгалай аймагай һуурин, посёлогуудай хоорондо автобусуудые ябуулжа, зониие зөөдэг юм.

Северобайкальск хотоһоо Байкальское, Холодная, Дээдэ Заимка поселогууд тээшэ үдэр бүри нэгэл сагтаа хүн зониие һуулгаһан автобусууд ябажа байдаг. Шэнгэн түлишын, тоһоной, запчастнуудай мүнөөнэй хүшэр сагта хэды дуталдаашье һаань, «Автотранспортное предприятие» гэжэ акционернэ нэгэдэлэй коллектив арга боломжонуудые оложо, автобусуудые һаадгүйгөөр ябуулна, зониие олоор зөөнэ.

Үнэрһэн 1993 оной туршада 8 миллион хүниие автобусоор зөөжэ, үйлэдбэридөө сэбэр олзо оруулаа. Байгша ондо аймагай зоной эрилтые бүри һайнаар хангажа, мүн лэ олзо оршотой байхые оролдоно. Ажалдань амжалта хүсэнэбди.

С. АКИМОВА.

Хандалга

ТҮРЭЛ ҺУРГУУЛИДАА ТУҺАЛАЯ!

35 жэлэй саана миниий үетэн Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда һургуули дүүргээ, һэн. Толтойн дунда һургуули эгээн түрүүн дүүргэгшэд болохо бидэнэр Буряад оронойнгоо, России холо, ойрын хото, һуринуудаар түбхинэнхэй, үри хүүгэдээ үргөөд, аша, зээнэрэйнгээ «амта» туршажа байнабди. Тэрэ үе саг тухай дурсан һанахадамни, үетэн нүхэдэйм, багшанарайм най дүрэ шарай тон дулаанаар һанагдаха юм.

Зарим үетэмни энэ алтан дэлхэй дээрэ богони наһа өдлэхэ хүби занатай байгаа: Сталина Фролова, Ревекка Иринчеева, Ольга Пантелеева, Сергей Бакшиханов... Хүн энэ дэлхэйдэ мүнхэ бэшэ ха юм даа.

Эдир наһанайм эльгэн нүхэд ондо ондоо мэргэжэлтэйнүүд, өөр өөрынгөө һалбарида хүндэтэй хүнүүд болонхой. М. Д. Хоборков—автомеханик, Н. С. Садыева — эхин классуудай багша, Е. Д. Гыргенова — медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ, С. А. Обоева — бухгалтер. мүн бусад олон нүхэдөө эндэ нэрлэхээр. Дээдэ һургуули дүүргэһэн нүхэднай гэбэл, Д. С. Башинов, В. Ж. Тулаев, А. Ж. Балданова, Е. Д. Хамагаева, В. П. Шалбаев, Н. Ш. Хоборков, С. Я. Бакшиханов, Н. С. Односторонцев, В. Ж. Сыренов мүн болоно. Владимир Жамсуевич Сыреновые бидэ «Манзарагша» гэжэ нэрлэгшэ һэмди. Экономистын мэргэжэлтэй нүхэрнай Түнхэнэй совхозой директорэй, КПССэй Түнхэнэй райкомой нэгдэхи секретариин, Түнхэнэй райгүйсэдкомой түрүүлэгшын тушаалнуудта хүдэлхэ үедөө уран сохёол бэшэжэ байгаа. Туужануудай, «Эрхүүгэй өрье дээрэ» гэһэн романай автор, В. Ж. Сыренов В. Ж. Тулаев хоёрнай России Уран зохёолшодой холбооной гэшүүд юм. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто нүхэрнай мүнөө Түнхэнэй үндэһэн паркын директор болоод, Түнхэнэй голой үзэсхэлэн байгаалиие аршалан хамгаалха ажалда шармайн оронхой. Үетэн нүхэрэйнгөө дэмбэрэлтэй хэрэгтэ амжалта хүсэнэбди.

Наһа бараһан Даши Сындеевич Башиновай нэрые дурдангүй гараха аргамгүй. Һургуулида бидэнэй дундаһаа онсо шалгардаггүй һэн. Харин һургуулиин һүүлээр комсомолой ажалда абьяастай байжа, түрэл «Восточные Саяны» ажахыдаа, аймагай комсомолой комитедтэ эдэбхитэйгээр, залуугай залитайгаар хүдэлөө. Удаань Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта, комсомолой Буряадай обкомдо хүдэлхэ үедөө эрдэм-шэнжэлэлгын ажал эрхилээ. Ленинградай университедтэ түүхын эрдэмэй кандидат боложо, удаань ВСТИ-дэ политологиин кафедрые даагшаар ажаллаһан юм. 1990 ондо хүндэтэ нүхэрнай наһа бараа һэн.

Тэрэ үедэ һургуулиин директор байһан Дондок Жамнянович Дылыковые, завуч Вячеслав Константинович Пахахиновые, географ Бадма Жамнянович Цыденовые, физик Карл Данзанович Балдановые бидэ һайн һайханаар дурсадагбди. Мария Дашеевна Хандировада, Евдокия Сергеевна Комиссаровада, Мария Сахияновна Сыреновада, Анна Цыденжаповна Цыбиковада, Клавдия Михайловна Хамагановада, Полина Доржеевна Бахажеевада, классаймнай хүтэлбэрилэгшэ Алла Дмитриевна Кобелевада, Анна Цыдыповна Цыдыповада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди.

Толтойн дунда һургуулиин директор Доржи Дамнинович Нилтановта, аймагай эрдэм һуралсалай таһагые даагша Сергей Данзанович Гыргешкиновтэ ханданаб: 1958—1959 һуралсалай жэлдэ Толтойн дунда һургуули дүүргэгшэдые суглуулжа, һургуулидаа ойн баярай ёһолол үнэгэргэхэдэ яахаб?

Мүнөө үедэ Толтойн дунда һургуулида 306 һурагшадай һураха шэнэ байшан баригдажа байна. Мүнгэнэй дуталдаһанһаа боложо, барилга тогтоогдонхой. Тиимэһээ Толтойн дунда һургуулие дүүргэгшэдтэ ханданаб: хүндэтэ нүхэд, һургуулидаа туһалаял бултадаа! Хүн бүхэмнай барилгын жасада хубитала оруулжа, түрэл һургуулиингаа саашанхи хүби зала шиидхэлсэхэ аргатай.

М. ЗОМОНОВ,
философиин эрдэмэй кандидат,
ВСТИ-гэй доцент.

МАГАЗИМНАЙ ХООҺОН

Манай Загарайн аймагай Асагад тосхондо ганса магазин хүдэлнэ. Урда жэлнүүдтэ Асагад, Добо-Ёнхор, Онохой-Шэбэр, Хуушан-Онохой, Арбижал, Эрхирэг тосхонуудай магазинуудта райпогой жолоошон Александр Цыдыпов Загарайһаа эд бараа зөөжэ асардаг һэн. Мүнөө тэрэ жолоошоншье, машинашье болюулагдаа.

Манай магазинда үдэр бүри хэрэгтэй зүйлнүүд — дабһан, сай, мылэ, угаалай порошок, тамхин дуталдана. Үниинэй ногоон сайшье ерэнэгүй. Мүнөө тарыа тарилгын, сабшалан уһалалгын үедэ ажалшад тамхигүйдэжэ зобоно.

Холын бэлшээридэ гараһан малшад гурилаарашье хангагдаагүй. Иимэ байдалые Загарайн райпогой дарганар анхаржа, туһалхые оролдыт, хүдөөгэйхидые ядахын сагта үдэр бүриин хэрэгсэлнүүдээр хангыт гэжэ гуйнаб.

Д. ДОНДУКОВА.
Загарайн аймагай Асагад һуурин.

ЯБАҺАН ХҮН, ЯҺА ЗУУХА

Мүнөөнэй хүндэ сагта олон юумэн һалажа, һандаржа байна. Хүдөө нютагуудта залуу зон архи уужа, үйлсөөр тэнэжэ, сүлөө сагаа үнгэргэнэ. Иимэ ушар байдал Буряадаймнай ямаршье нютагта ушарна ха юм даа. Миниий Доодо-Иваагада баһал тиимэ болошоо һэн. Соёлой байшангай үүдэндэ томо гэгшын суурга үлгөөтэй, долоон хоног соо хоёр дахин кино асаржа харуулха, хаа-яа нюмой сан нээгдээ һаань, хоёр-гурбан хүн тэндэнь харагдагша бэлэй.

Тиигэбэшье нютагайнгаа ажабайдалые нэгэ ваа ондоо болгохо, залуу зоноо һонирхуулха хүбүүд, басагад олдобо. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Рая Хажеева, Намжилма Бадмаева, Цыпылма Балагунова, Карл Галданов, Туяана Бадмаева, Ананда Цыденов, Сэсэгма Мункина, Тамара Махутова, Эржена Лубсанова, Хэшэгма Цыденова гэгшэд болоно. Багшанарай институдай оюутан Р. Хажеевагай хүтэлбэри доро Сагаалганай һайндэртэ эдэнэр түрүүшынхиеэ нютагайхидайнгаа урда ехэ һонирхолтой, энеэдэ зугаатай программа гүйсэдхэһэн юм.

Тэрэ сагһаа хойшо соёлоймнай байшанда гал яларжа, толоржо байдаг. Эндэ залуу басагад, хүбүүд диско—үдэшэ үнгэргэнэ. Харин гансал хатараад, дэбхэрэлдээн тарана бэшэ, янза бүриин мүрысөөнүүдые үнгэргэнэ. Жэшээлбэл, «Эгээн гоёор дуулаһан гү, али хатараһан хоёр (пара)», «Эгээн энеэдэ зугаатай шог хөөрөөн» г. м.

Һаяхан соёлой байшанда ороод гарааб. Майн 1-дэ зорюулагдаһан «Джентльмен-шоу» гэһэн программа бэлэдхэгдэжэ байба. Басагад, хүбүүд хүхюу зугаатайгаар тайванаа шэмэглэнэ, гоёоно. Рая Эржена хоёр һайндэрэйнгээ программые зүбшэн хэлсэнэ. Нүгөө таһалга соо Туяана Цыпылма хоёр зүжэг бэлдэхэ юм. Соёлой байшангай таһалга бүхэндэ залуушуул олоороо суглараналай, сүлөөтэй хүн үгы байба.

Хүн зон һуралсалайнгаа һүүлдэ, гэрэйнгээ ажал дүүргээд, эндэ сугларжа, сүлөө сагаа үнгэргэнэ. Яагаа гоёб даа! Мүнөө соёлой эмхи зугаатанууд хаагдаһа, соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэ тон багаар сайн хүлһэ түлэдэг дээрэнэ олониинь ажалаа орхиню. Эдэ залуу хүбүүд, басагад хүндэ хүшэр сагта дарагдангүй, түрэл нютагайнгаа ажабайдалые багэ саганшье һаа һонирхолтой, һайхан болгохые үнэн зүрхэнһөөнь оролдожо байна. Тэдэнэртэ энэ дэмбэрэлтэй ажалдань амжалтые хүсөөд, Буряад оронойнгоо бусад худөө нютагуудай залуу зондо нигэжэ хандаха байнаб: «Хото городой шэмэг гоёһоо холобди гэжэ байнгүйгөөр, ажабайдалаа һонирхолтой, гоё болгөёл даа. «Ябаһан хүн яһа зууха, хэбтэһэн хүн хээли алдаха» гэһэн түрэл арадайнгаа сэсэн үгые бү мартая. Өөһэдөөл оролдоогүйдэмнай, хэн бидэндэ туһалхаб даа?!

С. РАДНАЕВА,
БГПИ-гэй оюутан.

АЛТАН ТООНТОЁО АЮУЛҺАА ҺЭРГЫЛЭЕ!

Һаяхан Хөөрхэдэхи фермернүүдэй хамтын суглаан боложо, тэндэхи ажахынуудай асуудал харагдаба. Дээдэ-Хэжэнгын вахиргаанай түрүүлэгшэ Мунхэ-Булат Гутаббалович Дондоков, мүн захиргаанай бэшээшэ Дулма Гомбожаповна Дамбаева, тиихэдэ тосхоной староста Эрдэм Намжилович Намсараев гэгшэд энэ суглаа хүтэлөө.

Суглаанай түгэсхэлдэ М-Б. Г. Дондоков бодожо, Сахюуртын хүтэлөө Мунханта гэдэг газар хүрэтэрхи зайда шулуу нүүрһэнэй хэбтэшын бии байһые, хэзээ элирүүлэгдэһэн тухайда хөөрөөд, мүнөө шэнэ-хэжэнгынхиндэй энэ баялигые эзэмдэхэ гэжэ ябуулга хэжэ байһан тухайда мэдээсэбэ. Нютагай шулуу нүүрһэн ехэ доро бэшэ, гурбан метрэй үүнзэгыдэ юм ха. Тиин нээмэл аргаар малталга хэжэ ашаглаха гэһэн бодомжын бии байһые элирхэйлжэ, таанад энээн тухай ямар һанамжа хэлэхэбта гэжэ нютагай зоной үзэмжэдэ энэ асуудал табигдаба.

Олон хүн үгэ хэлээ. Булта буруушаажа, тэрэнэй ямар хүндэ хойшолонтойгоор ажамидаралда, байгаалида нүлөөлхэ байһаниие тэмдэглээ. Жэшээнь, үгэ хэлэгшэдэй нэрэ обогые дурдая: ажалай ветерануудай М. Д. Содномов, Б-Д. Д. Баяртуев, Н. Б. Балдандоржиев, Д. Г. Гунзынов, фермернүүд Ж. Ц. Доржиев, С. Ж. Содномов болон бусад. Эдэ зоон нимэ ажаглалта хэбэ:

1. Нинтын болоод үмсын адууһа малай бэлшээри үргэн хэмжээндэ үгы хэгдэжэ, хэтын хэтэдэ нютагай зоной хэрэглэжэ, ашаглажа байһан дайда ээзэн бусаар хоохорхоо гадна, нэн түрүүн нарай хүүгэдтэ, хээлитэй өхэнэрнүүдтэ, байгаалида, согсолон хэлэхэдэ, ажамидаралда хоротойгоор нүлөөлхэ аюултай.

2. Саашадаа Хөөрхэ нютагтахи ажамидарал болоод ажаһуудалай энхэ элүүр оршохын уг зорилго хамгаалжа, нютагай байгаалида нимэ аюултай рал гаргуулхагүй, тэрэнэй тө бүтэн бүлеэн, ашагтай үлэхы нютагай зон харюусалга даа ерээдүйгөө хамгаалха.

3. Бүхэли нютаг зоной туй тэрэнэй үйлые ямаршье дээдэ зургаануудай ноёд, тэдэнэй дура гүйгөөр шиидхэхэ ёһогүй. Тиим һэн хуули хаанашье үгы.

4. Хэрбэеэ энэ дайдые ур хаяха болоо һаа, улас түрын, саагууршье шанартай байха. М Байгал далайе хамгаалха асуу дэлхэйн эрдэмтэдэй, гүрэнүүдэй табигданхай гэжэ мэдэнэбди. М ромнай элдэб зүйлэй хорото (химическэ элементнүүд) бала, һоо эхилээд, хамаг зүйл бии бш нөө дурсагдагша дайдые хүндэ ноһоо урагшаа табан горхон Хэжэнгэдэ шудхадаг. Эдэ түбэ зүйлнүүдэй Байгал далайн «з ошожо шэнгэхэнь оройдоол гу хам байна бшуу.

5. Эгээл мүнөө үедэ гүрэн байгуулалтын үшөөл гүйсэд олоодүй, реформын ябажа байн алиш үндэһэтэнэй эрхэ сүлөөе, ойроо хүртэшэгүй тэгшэ байда гаалдаг эмхинүүдтэ нютагай дажа, үндэһэн хуулиин алиш харагдаагүй, иимэрхүү будүүл муудые ёһото хуули соонь эрилтэ хэнэ.

Хэрбэеэ дээдэ шатын хүт шэдэй энэ мэдүүлгэдэ гол а хандуулжа, бодото асуудалда шиидхэбэри абаагүй һаань, ню ной буруушаалта хэлбэришэгү үлэхэ. Хэрбэеэ буруу нүлөөгөөр, эрид харша, болоо шолонгуудыень ноёд даажа а һэн олоной һанамжа бии бай

Д. ДОРЖИГУТ
Хэжэнгын аймаг.

Ага тосхондо һуудаг Батажаргал Шагдаровтай үнгэрөөшэ зун уулзаа һэм. Үеэлэ дүүгэйдээ буугаад, сай уужа байтарни хүршэ һуудаг Батожаргал ерээд:

— Манайда ошоё, юу-хээ эреэлдэг хүн даа, харая, —гэбэ. Яһалашье юу-хээ бэшэдэг хүн гэжэ мэдэнэм. «Толон» газетый хуудаһануудта бэшэһэниинь харагдадаг һэн.

Шүлэгүүдтэй, дуунуудтай дэбтэринүүдые харуулаа, зарим дуунуудыень дуулагдадагшье ха, ноото болгожо буулгагдаһан дууншье бии. Энэ хүнэй дэбтэринүүдэй зохёолнуудтай хүсэд танилсаха гэг байгаагүй һэн. Ураи һайханда, шүлэг зохёохы ажалда һэдэбтэй, дуратай ёнэ хүнэй бэшэг хадаа шүлэгшэдтэ, зохёолшодто хүргэжэшэдтэ хабаатай хадань газетэдэ дамжуулха гэжэ бодобоб.

Д. ЖУГДУРОВА.

Үншагша асууна

ТУҺАЛХА ХҮН ОЛДОХО

Юу-хээгээ дүүргэд, таанадые нюдөөрөө хаража уулзаашье һаа, муу бэшэ байгаа. Яахадаа нимэ гоёор, байһан соонь, уярмаар бэшадэг Ц-Д. Дондогойнууд (гарынь баримжа, танилсаха хүсэлэнтэйб гээ һэн), Базаржапова, Раднаева Галинануд гээшэб гэжэ үншадагби, юрэл хараад, уулзаад ерэхэ хүсэл байһаар даа. «Түрэл нютагай татаса» гэжэ танай статья үншаад, зосоом... Алхана уула ошоо байнат. Эрдэмтэй Ц-А. Дугар-Нимаевай наһанайнь нүхэр Ханда Эрдыеевна үнгэрөөшэ зун үринэрөө абаад, тоонтотойнь, түрэл саданартайнь танилсуулаа гээд дурсагдаһан статья соо хэлэгдээ һэн. Яахаб даа, үлэһэнүүдынь ошоһонтоёо ошодог бэшэ даа, бишье юумэ үзэхысэ үзэһэн хүм даа. Ошоһон зомнай дээшээ түрэг лэ даа, үлэһэн зомнай үлзы һайхан үдэжэ, амгалан нууг лэ гэхэһэншье бэшэ юу хэлэхэб даа. Бааһан Ханда (Ц.-А. Дугар-Нимаевай наһанайнь нүхэр) наһаа үнөөндэ абтана ааб даа, сүхэржэ бэээ зааһадаг һаань...

«Сибириин сэрэгшэдэй хүсэл зориг» (дурдалга домогуудһаа һабагша татан) гэһэн танай ехэ һонин үнэншэхөөршье, гайхахааршье статьянуудые уншанабди, һайн даа. Нютагай зохёолшон Д. Дылгыровэй «Ута наһанай угалзанууд» гэһэн статья ехэл һонин байна даа. Һонирхомоор бэшэхэ зон ха юмта даа, таанад. Уулзабал ехэл баярлаха гэжэ дамжуулаа һаатнай, болохол байгаа.

Минии захиха ушар: хэдыхэн дуунуудаа хара тушь бэхээр бэшүүлээд, «Буряад үнэндөө» эльгээхэ гэһэмни, газетын дуу толилуулдаг хэмжээн, аргые мэдэһэн хойноо, хүгжэмшэ, мэдэхэ хүнэй заабари, ёһо гурим мэдээд, эльгээе гэжэ Агын оркестрэй контрабаста наададаг Бата-Мунхэ Аюров хэлэбэ. Энээниие мэдэ һаа, редакцнда дуунуудые эльгээхэ хүсэл байна. Энээндэм туһалыт.

Хоёрдохёор, шүлэг, найруулганууд (сценкэнүүд) байна. Эдээнээ 3—4 хэһэг болгожо абаад, Улаан-Удэ ошохо һанаатайб. Эдээниие-мни уншажа, шалгажа, зүбшэл үгэхэ хүн хэрэгтэй һааб даа. Эдээниие суглуулжа, нэгэ захата болгоо һаань, дуратай һаабзаб. Тезд энэ миниий өөрымни һанаагаа зобохо хэрэг гэжэ мэдэнэм. Туһалха хүниие оложо болохошье аалам.

Иимэ асуудалнуудтайгаар хандабаб.

Батажаргал ШАГДАРОВ,
худөө бэшэгшэ.

Асуугты—харюусахабди

ҮРИНЭРТЭ, АША ГУШАНАРТА

Сайн байна, хүндэтэ редакци!

Би Балжин Доржиевич Доржиев гэжэ нэрэтэйб, Улаан-Удэ хотодо ажаһуудагби. «Үнэн» газетые ходо бэшүүлдэг, уншадаг хүм.

Байгша оной апрелиин 19-нэй дугаарта, 3-дахи нюурта Д. Баировай «Баруун-Сагаагшанда ажаһуугшадай угай оршлгөө» гэһэн түүхэ уншаад, ехэтэ һонирхооб. Миниий таабай Баруун-Сагаагшанай хүн байһан юм. Һүүлдэ манайхин Борто нютагта нүүжэ ерэһэн юм. Миниий таабай Баруун-Сагаагшанда ажаһуудаг байһан 21 үрхэтэ айлай алинайнь хүбүүн байгаа хаб?

Тиимэһээ газетын бэшэгэй таһагта хандажа, Д. Баировай адрес намда үгыт гэжэ гуйнаб. Би уг гарбалаа тэрэ хүнһөө мэдэжэ абаха һанаатайб. Миниий үринэртэ, аша, гушанартамни хойшодоо хэрэгтэй болохо ха юм.

Редакциһаа: Хүндэтэ Балжин Доржиевич! Танай «Буряад үнэн» газетэеэ ходо уншадаг, бэшүүлдэг байһандаттнай баяртайбди. Гуйлтыетнай дүүргэнэбди. Танай нэрлэһэн статьягай автор Д. А. Баировай адрес мэдээсэнэбди:

Закаменский район, 671943, с. Цакир, ул. Партизанская, 10.

«...ҺАНААГ ЕХЭТЭ ЗОБОДОГБ

Элистэ хотын нэ сэдэ юрын лэ нют гэр байдаг юм. Тэр рээшье бусад г илгардаггүй. 88 най жи Эрдыеевич, Доржинович, Рим геевна энэ гэрэ юм. Хальмаг-Тан ликын Президент Илюмжиновэй ех эсэгэ ба эхэнь, Кирс жинов өөрөө Дапар тайгаа, 3-тай хүү мүн лэ энэ гэрэ ам

Эсэгэ— Николайнович 64-тэй болоо дэр, хүл хүнгэн ба рэ ветерануудай канска советэй гэш Эхэнь— Римма С Элистын түб дэлгэ борантаар ажаллад

— Республика ажалай ба дайнай гаа шахуу ветера логдодог, — гэжэ Доржинович хоорн дэнэй олониинь сүлэлгэдэ ябажа, дааража, хура бор рожо, хүшэр хүн хэжэ, бэеэ муудаа гээшэ. Би өөрөө Кр шадар 10 жэл хүшэр байдалда юумэ туршаһан хү гаа бусажа ерэнэй партийна хүдэлмэ сааб, богонишог са партийн респуб комитедэй таһаг ажаллаа һэм.

Бидэ Римма Сер гаа хамта 3 хүү мүүжүүлээбди. Кирсан, Санал гэ тэй.

— Хальмагай тын ябуулдаг дэмжэнэ гүү?

— Кирсан Н мүн тэрээндэ тө нүүдынь манай аж һайн тээшэнь хүн жэ оролдогыень Би эсэгэ һэн хойно гаа ехэтэ зободогб

Һаяшаг Конст суглаан шэнэ Үл ли— «Талын зоной суглуулбари» багш һэн. Энэнь болохо таагүй. Гүрэнэй хэтэ байлга туһай хүнүүд мүнөөшье даа. Зүгөөр шэн Хуулимнай Россий нэгэдэлые батадх хаһаална ха юм. Эвидентын хөрөнгө оролсодоггүйб, Ми хүбүүн Вячеслав— ческэ асуудалнуу эвидентын гүрэнэй гээшэ. Тэдэнэр ө шаруу ажалаа ябу римдаа бэеынгээ гамнаха туһайнь б би.

Б. БОР

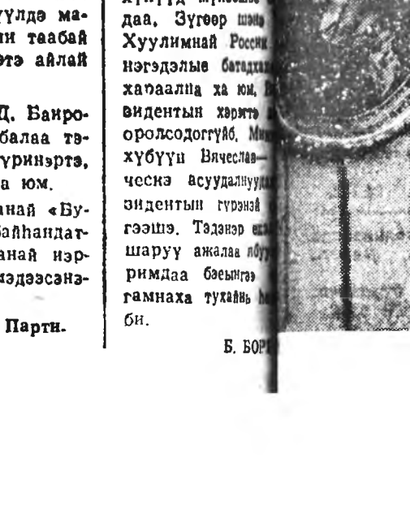

ГЭР БҮЛЭ—НАНГИН ГУЛАМТА

АБА, ЭЖЫН ТАН ҺУРГААЛ

Апрель һарада Улаан-Үдэдэ үнгэрһэн олон хүүгэдтэй бүлэнүүдэй конкурс тухай хөөрөө һэмди. Тиихэдэ Бэшүүрэй аймагай Шэбэртэ нютаг һаа ерэһэн Цыренжаповтанай бүлэтэй танилсабабди.

Бүлэ бүхэн өөрынгөө урлаһан, дархалһан зүйлнүүдыс тиихэдэ асарһан байгаа. Һонирхон хаража байтараа, «Цыренжаповтан» гэһэн гаршагтай буланда хүрөөд, зог татан байшабаб. Гэртэ хэрэглэгдэхэ эгээлэй юрын юумэнүүд — хубсаһанай үлгөө, набтархан шэрээнүүд, мяха, хилээмэ, загаһа, овощ мэтыс хэршэхэдэ, таатай хабтагайнууд, люстрэнүүд, мүн бусадшье зүйлнүүд абаһаар анхарал татаха юм. Эдээниие дархалан урлаһан хүн бүтээлнүүдтээ зүрхэнэйнгөө халуун ольһые, альганайнгаа дулааниие дамжуулаа ха гү, ямар урин дулаанаар харагдана гээшэб? Элдэб хээгээр өөгдөһон гоё һайхан малгайнууд, гоё гэгшын буряад дэгэл, шадамар бэрхээр нэхэгдэнэн кофтонууд хажуудань байха юм. Гитара дээрэ ямаршьеб хүгжэм таарсан гаргажа һууһан эдир хүбүүнүдэ хандажа:

— Аба, эжытнай хаанаб? Хөөрэлдэжэ болохогүй гү? —гэжэ асуубаб.

— Хүлеэгыт даа, дуудаад ерэһүүб,—гэжэ хэлээд, бушуу түргэн ябашаба.

Хабаровскын авто-һургуули дүүргэһэн 100 сэрэгшэ хүбүүд Хитадай Арадай Республикын Андун хотодо эльгээгдээ һэн. Зениткэнүүдые ашаад ябадаг томо машина жолоодохо болобо. Жэл хахад үнгэрхэдэ, бүлэг жолоошодтой хамта Магнитогорск хотодо эльгээгдэбэ. Эндээшье сэрэгэй ашаанай томо машина жолоодожо ябаа.

Аяндаа амар, эмдаа һайн ябажа, сэрэгэннгээ албые дүүргээд, аба эжын үреэлтэй аглаг һайхан нютагаа бусаба. Абынгаа һургаалаар ажалша бэрхэ болоһон хүбүүн нютаг зондоо хүндэтэй, ажал хэрэгтээ амжалтатай ябаа. ГАЗ-57, ЗИС-5 тухэлэй автомашинануудые жолоодожо, Түнхэнөөө 200 гаран модоной зайда оршодог Байгалай эрье шадаран Хүлтүүг гэжэ түмэр замай станциһаа түрэл ажахыдаа бензин, солярка, машинын тоно, шифер, шулуун, нүүрһэ, шэл болон бусад барилгын материналнуудые, мүн Туранай сельпогой ашаа шэрэдэг байгаа.

Дубшан Гомбоевичтой сугтаа хүдэлһэн нүхэдынь тэрэнэй түбшэн даруу зангые ажалдаа шармайн ородог, һанаһанаа бүтээдэг, хэлэлэн үгэдөө хүрэдэг эрэ хүнэй эрхим ёныень хүндэлдэг байһан тухайгаа хөөрөө һэн. «Эсэгын үгэ хатуушье һаа, һургаал болохо, эхын үгэ зөөлэншье һаа, эм болохо» гэжэ араднай хэлсэдэг ха юм. Гомбо дарханай хэлэһэн һургаалай үгэнүүд хубүүнэйнь ухаан сэдьхэлдэ бүхөөр хадуудаа бшуу даа. Багаһаа эсэгэтэеэ түмэр түдэгын шанар, оньһон техникын онобшые мэдэжэ эхилһэн хадаа машина гээшые тон һайнаар шудалһан байха юм. Унажа ябаһан түмэр агта хүлэгынь хододоо хүсэд заһагданхай, холын харгыда өдэржэ, жолоошоноо нэгэтэшье зобоогоогүй юм гээд сугтаа хүдэлһэн нүхэдынь хэлсэгшэ.

Ингэжэ ажалдаа ураншатай ябажа, айл зондоо хүндэтэй аймаг соогоо суутай болоһон Дубшан Гомбоевич эсэгынгээ нэрые нэрлүүлжэ ябана. Габшагай эрхим ажалай түлөө медаль, олон тоото Хүндэлэлэй грамотануд, үнэтэ бэлэгүүд энээниие гэршэлнэ.

Гомоо дарханай хүбүүн гэр бүлэдөөшье ажана тэнигнэн, амар мэндэ һууна. Нанайнь нүхэр Валентина мүн лэ ажалша бэрхэ, шадамар гээшэнь аргагүй. Иимэ гартаа дүйтэй, уран шуран хоёрой гэртэхи, газаахынь дүүрэн һаба шэнги билтаржа, яб-таб, яндагар байдаг. Хармакшановтан табан үхибүүдээ тэгшэ һайнаар хүмүүжүүлжэ, хүнһөө дутуугүй хүнүүд болгон, ажабайдалай үргэн замда гаргаа. Сыремжид гэжэ ехэ басаганиинь Эрхүү хотын самолет бүтээдэг заводто хүдэлнэ. Цэдэн хүбүүниинь эсэгээе һажаажа, мүн лэ машина, тракторай оншые олоһон байха. Светлана басаганиинь Ахын аймагай Улаан-Ахын дунда һургуулида хүдэлдэг. Анна хадаа түрэл нютагайнгаа соёлой байшангые даагшаар хүдэлнэ. Сэндэ-Аюшань медучилищэ дүүргээд, Эрхүүгэй областийн Нүхэдэй районой Хадааһан тосхондо акушеркээр ажаллажа, оло олон хүүгэдэй энэ дэлхэй дээрэ мүндэлхэдэ туһалһан байха.

Дубшан Гомбоевич 40 жэл шахуу машина жолоодоод, мүнөө үедэ һаһанайнгаа амаралтада гаража, аша, эзэнэрээ үргэлсэжэ байнхай. 9 аша, эзэнэр соohоонь Дубшан, Гомбо таабайнарһаань бүри үлүү бэрхэ уран дархашуул урган гараха аалам?

Саган үндэр
сарьдагуудай хормойдо,
сэсэгтэ һайхан дэлхэй
дээрэ,
аба, эжынгээ
алтан уурхайда
амталан тэнюун жаргахань
болтогой!

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

УРАН ДАРХАН УГТАЙШУУЛ

Набтархан шэрээ дээрэһээ сагаабтар гадартай дэбтэр абаад, иража харабаб. Энэ дэбтэр соо Даши Доржиевич Цыренжаповай уг удам 1600 онһоо абан, 17 үе тоологдонхой баиба. Бэшүүрэй аймагай Дабаата нютагһаа гараһан Бобхой гэжэ элинсэгынь үнэр баян уг изагуурай эхи табиһан юм. Бобхой элинсэгэйнь нэрээр Дабаатаһаа холо бэшэ оршодог бууса нэрлэгдэнэн гэжэ ойлгобоб. Угай бэшэгые уншажа байтарни, хүүгэдээ дахуулһан Цыренжаповтан ерэбэ. Танилсажа, хөөрэлдэбэбди.

Даши Доржиевич 7 аха, дүүнэртээе түмэршэ дархан эсэгынгээ, эльгэ нимгэн эхынгээ һайхан үргөөдэ хүн болон хүдэржөө. 5 хүбүүдэй тээли хүбүүниинь болохо Даши багаһаа урая гартай һэн.

— Түмэршэ, алташа дархашуул угтамнай олон байһан юм. Дархан эсэгээе дагажа, модоор, түмэрөөршье дархалжа һураһан хүм. Уугаи хүбүүн Доржомни мүн баһа түмэршэ дарханай шадабритай байшоо. Оньһон техникын оншыень оложо, Улаан-Үдэдэ хүнгэн машинануудые заһабарилдаг станцида хүдэлнэ. Цырен, Мүнхэ хүбүүдни мүн лэ дархалха дуратай, гартаа дүйтэйнүүд.

Би 10 жэл соо һургуулида багшаар хүдэлөөб. Мүнөө Бэшүүрэй хамтын ажахыда барилгын ажалда ябанаб,—гэжэ Даши Доржиевич хөөрэбэ.

Галина Цыреновнатай танилсаад, байхадаа ямар урин налгай, зохид дулаан шарайтай—Өхэнэр бэ гэжэ һанагдаа һэн. Хөөрэлдөөр, нэхэһэн, өөһон хубсаһыень, малгайнуудыень барижа, хаража үзэхэдөө, үльгэр соо хэлэдэгтэл уран бэрхэ эхэнэр гэжэ ойлгоо бөлэйб.

Альганай шэнэн торгоор
Арбан захатые бүтээдэг,
Тахим өрөөмо торгоор
Табан захатые бүтээдэг—

гээд, арад зомнай уран гартай буряад эхэнэрые магтан түүрэлһэн гээшэ.

— Үхэр, ямаа, хони, кролигуудые баридагбди. Ямаанай нооһо хөөбэрээр утаһа эзэржэ, Дарима басаганиаяа элдэб хубсаһа нэхэнэбди. Басагамни ехэ оролдосотой, тэсэмгэйгээр һуража, мүнөө һайнаар нэхэдэг болонхой. Юрэдөө, бүхы гэртэхи ажалаа яб-таб хэжэрхидэг.

Саг үргэлжэ шэнэ хубсаһа өбажа байха аргагүйбди. Совхоздомнай сейтябрь һараһаа хойшо салин үгтэнэгүй. Иимэ эрхэ байдалда яахаюш? Аханарайнь хубсаһые һэльбээд, шэнэлээд лэ үмдэхүүлнэбди. Нүхэрни хубүүдэйнгээ гуталые заһаад валгаад үгэдэг. Иигэжэ арга хургаяа бэдэржэ, хүүгэдээ хубсалуулнабди. Һая шэнэ телевизор абаха һанаатай аад лэ, мүнгэмнай хүрөөгүй, орхёо һэмди. Аха, дүүнэрнай бидэнтэй ойро дүтэ һуудаг хадаа яһала туһалдаг. Мүнөөнэй хэсүү хүндэ саята иигэжэ бөө бэедээ туһалаагүйдэ, аргагүй, гэхэдэнь, нимэ даруу, һайхан зантай хадаал бултантай таарадаг, эбтэй эетэй ажаһуудаг, үри хүүгэдтээ үнэтэй һургаалаа дамжуулжа байдаг эрхим һайн эхэ гэжэ һанагдаа һэн.

Эжынгээ хөөрэлдэжэ байхада, монсогор улаахан хасартай, нюдэндөө галтайхан, хөөрхэн заахан басаганиинь үбэр дээрэнь гараад, хүзүүнһээнь тэбэрижэ, пумпэгэрэхэн хасараараа эхынгээ нюурта нэнгэхэ юм. «Эхын альган зөөлэн, эльганиинь нимгэн» гэжэ бурнад угсаатамнай хэлдэг. Галина Цыреновна басаганаа өөгшөөн, эрхэлүүлэн байжа:

— Энэ эгээн бага, Алтаанамнай,—гэбэ. Эхын бүхы һанаан үридөөл ааб даа, харин үри бэенэрынь үндыжэ, аба, эжын алтан уурхайһаа иишэ тиишээ таран нимдэхэл... Аба, эжын монсогорхон алтан— Алтаананшье баһа хэнэйб даа инаг нүхэр болохо. Эжыдээл адли урин налгай, уран бэрхэ эхэнэр болоорой даа!

Даши Доржиевич иимэ нэгэ хүсэлтэй байһанаа хуваалдаба. Уран дархан шадабарияа нютагайнгаа эдир залуу хүбүүдтэ дамжуулха гэһэн һанаанинь арайл бэлнэгүй. Модоор, түмэрөөр урлаха, дархалха станогуудые абаха гэхэдэ, мүнгэн үгы мухардана.

— Модоор, түмэрөөр элдэб зүйлнүүдые, ажаһуудалда тон хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдһээ эхилээд, гоёлто бүтээлнүүд, хүүгэдэй нааданхайнууд хүрэтэр хэхэ һэмди. Хэһэн юумэеэ худалдаад, өөритэй болохо байгаабди,— гэжэ Даши Доржиевич хөөрэнэ. Уран дархан, урагшаа һанаатай энэ хүнэй хүсэлэйнь бэелхэдэ туһалха мүнгэ өөри өгэтэй хүнүүд олдохо аалам?

Эндэ Ц-Д. Ш. Зандраев багшатай хөөрэлдэбэбди. Цырен-Дондок Шоболоевич Зандраев Цыренжаповтан тухай иигэжэ хэлээ һэн:

— Би Даши Доржиевичые багаһаань мэдэхэб. Сугтаа һургуулида һураабди. Үхибүүн ябахаһаа ажалда бэрхэ, ехэ нарин юм һэн. Хүүгэдынь манай һургуулида һурадаг. Бултадаа хүмүүжэл һайтай, һайн зантай, үгэ дууламгай, зүрхэтэйшье үхибүүд байха. Юрэдөө, алишье талаараа бэлигтэй хүүгэд, юумэнһээ гээгдэдэггүй, хамтын хэрэгтэ хам оролсодог зантай.

Гэртэнь ороходо, газааһаань абаи бүхы юумэниинь яб-таб гэмэ, яндагар байдаг. Ажалша бэрхэ, шадамарынь даб гэһээр эли байдаг даа. Иимэ ажалша бэрхэ, һайн һайхан зантай түрэлхидэй хүүгэдыньшье эрхим хүнүүд болохо байха.

Нютагайнгаа эоной дунда хүндэтэй ажаһуудаг, үри хүүгэдээ ажалша бэрхээр, уран шадамараар хүмүүжүүлдэг Даши Доржиевич Галина Цыреновна хөөрто эдэ мүрнүүдые зорюулнаб.

Үглөө бүри улаан
нара угтажа,
үдэр бүри ажалай
амжалта туйлажа,
үетэн нүхэдтөө улам
ехэ хүндэтэй,
үри хүүгэдээ үнэр
баян үргэжэ,
уран дархан угаа
үргэлжэлүүлэн,
ута наһатай,
удаан жаргалтай ябыт даа.

Т. САМБЯЛОВА.

Нигүүлэсхы сэдьхэлэй үрэгэгаар

ХАНДИБ ҮРГЭЛГЫН ҮДЭШЭ

Ахын аймагай түб Орлиг һууринай Соёлой байшан соо Гэр бүлын улаасхоорондын жэлдэ зорюулгдаһан хандиб үргэлгын үдэшэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдөө. Аймагай хүн зониие социальна талаһаань хамгаалгын тоһог соёлой таһагтай хамта өнэ үйлэ хэрэгые эмхидхээ һэн.

Хандиб үргэлгын үдэшын эхиндэ Ахын дасанай Сандан ламада үгэ үгтэбэ. Сандан лама эхэ зураан зүйл, хамаг амитанай түлөө, нигүүлэсхы сэдьхэлэй үрэгэгаар өнэ үдэшэдэ хабаадалсагшадай амар мэндын түлөө ном уншажа, булта зон зальбаран мүргэбэ.

Энээнэй һүүлээр уран һайханай бүлгэмэйхидэй концерт болоо. «50 лет Октября», «Найрамдал» гэһэн хамтын ажахынуудай һайн дуранай артистнууд, Орлигой дунда һургуулиин һурагшад, соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэд өнэ концертдэ хабаадаа.

Аймагай гурбан эмхи зургаан—аймагай захиргаан (50 мянган түхэриг), соёлой таһаг (50 мянган түхэриг), ваготконторо (30 мянган түхэриг)—хандиб үргэлгэдэ хабаадалсаа. Аймагай бусад эмхи зургааануудай, предприятинуудай, ажахынуудай һайн һайхан өнэ хэрэгтэ хабаадалсаагүйнь халагламаар. Үргэлэй мүнгэн олон хүүгэдтэй, материальна тулюур байдалтай гэр бүлэнүүдтэ дамжуулгдаха бшуу.

Сэбэр һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд хадата Аха нютагтамнай үсөөн бэшэ байба. Н. Ж. Дамбаевай, И. Л. Сахановай, Б-М. В. Осохеевэй, Д. Н. Шагдуровай, Л. Ж. Замбаловай, А. А. Данцарановай, Е. Х. Папаевай, Д. Ж. Дамбаевай, Д. С. Цыбденовэй, О. Д. Марзаевай, А. С. Мунконовой гэр бүлын зүгһөө мүнгэн дамжуулгдаа һэн. Буянтай һайхан хэрэгтнай бултанда жэшээ болохо гэжэ найдагдана. Һайнта даа, аба, эжынэр!

Иимэ хандиб үргэлгын үдэшэнүүд саашадаашье үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагдана. Хэсүү хүшэр мүнөө сагта иигэжэ бултаараа нэгэдэжэ, ядарһан, тулиһан заримашуулдаа туһалжа, дэмжэжэ байбал, ажана тэнигнэн сагта хүрэжэ ерэхэмнай дамжаггүй.

А. ДЫРЖИНОВА.

Элүүр энхын булан

ВРАЧЫЕ ДУУДААД, ТЭРЭНЭЙ ЕРЭТЭР...

ХАДХАЛЯА ҮБШЭНДЭ ДАЙРАГДАБАЛ...

Хүүгэдэй хадхаляа үбшэн ямар онсо илгаатайб?

Жаа хүүгэдэй катар гү, али грипп үбшөөр үбшэлһэнэй удаа, али гэбэл бронхит үбшэнэй ехэзэр һүжэрһэнэй шалтагаанаар хадхаляа үбшэн бии боложо магадгүй. Мүн астма, коклюш, корь мэтын үбшэнэй һүүлээр һуларһан үхибүүнэй бэедэ вирусэй гү, али бактериальна инфекци халдаг юм.

Дундуур наһанай үхибүүдтэ пневмококк гэһэн вирус халдажа магадгүй. Эдэ бүхы дээрэ дурдагдаһан ушарнуудта үхибүүнэй амилхань хүшэр болодог. Бронхопневмони болоһон ушарта үхибүүн ехээр халуурдаг, бэень муудадаг юм.

ҮБШЭН АЮУЛТАЙ ГҮ?

Алишье ушарта хадхаляа аюултай. Энэ үбшые эхин шатадань элирүүлхэ гэбэл, үхибүүнэй ямараар амилдагые адаглаха хэрэгтэй. Амияа татахадань, мүн агаар гаргахадань, сээжэ соонь хэршэгэнэһэн абяан дуулдаг.

Хуурайгаар ханяалгаха.

30 градус хүрэтэр халуунинь дээшэлжэ магад.

Бөөлжүүлдэг, шэшүүлдэг юм.

Үхибүүнэй амияа абахадань, сээжэнь үбдэхэ.

ЮУ ХЭХЭ ХЭРЭГТЭЙБ?

1. Катар, ОРЗ, ангина мэтэ үбшэнэй үхибүүндэ халдаад байбал, хуурайгаар ханяана гү, үндөөр амилна гү гэжэ шалгатты.

2. Температурыень шалгатты. Ехэ халуутай байбалнь, бүлеэн уһан соо шинхаһан зөөлэн губкаар бэеыень ашажа, халууень буулгахые оролдохо хэрэгтэй.

3. Үхибүүндэ бусалһан уһа ехээр уулгаха шухала.

Врачые дуудаад, тэрэнэй ерэтэр үхибүүнэйнгээ толгой доро үндэр дэрэ хэжэ үгэтэ: амилхадань багасага хүнгэн болохо.

Таһалга соо бүгшэм байха ёһогүй. Саг үргэлжэ форточко нээжэ, сэбэр агаар оруулха шухала.

Хирэ-хирэ болоод лэ, уһа уулгахат. Эдеэлхэ дуратай һаань, элдэб фруктнуудые, шүлэ үгэхэдэ болохо.

М. СТОППАРДЫН
«Детские болезни от «А» дэ «Я» гэһэн номһоо оршуулагдаба.

ЭХЭ, ЭСЭГЭ ТУХАЙ (ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД)

Аба хүн— хойморто,
Агта морин—сэргэдэ.
* * *
Эхэ хүн—үридөө,
Үри бэенэр—аянда.
* * *
Эсэгэ хүн тэнгэри
шэнги,
Эхэ хүн дэлхэй шэнги.
* * *
Эсэгэеэ гомдохообол,
Һүмбэр уулые
хамхалһаншуу,
Эхэеэ гомдохообол,
Һүн далайе
шэргээһэншүү.
* * *
Алдуушни һэргылхэ
Аба байха,
Аминешни сахигша
Эхэ байха.

Дэлхэйн уран зохёолой дээжэһээ

Ги де МОПАССАН

САЙЛАЛГЫН ҮЕДЭХИ БОДОЛНУУД

(Эхин).

Үндэһэн арадай һайндөөрөөр дашарамдуулагдан, господин Патиссигай таһагай дарга господин Пердри гэдэг Хүндэтэ легионой орденоор шагнагдаба. Урдахи засагай үедэ гушан жэлэй туршада, мүнөөнэй гүрэн түрэдэ арбан жэлдэ тэрэ алба хэһээр ябана. Ударидалга доронь хүдэлэгшэд, даргыень лэ июуршалан, иигэжэ шагнаһандань бага гэмэрэлдэбэшье, хэмэл бриллиантай хэрээһэ тэрээндэ амаршалгын тэмдэг болгон барюулба. Шэб шэнэхэн орденой кавалер, энэ бэлэгэйнь харюуда таһагайхидаа бултыень амаралтын үдэртэ тудуулжа, Аньер бууса-даа баярай сайлалгада уриба.

Кафешантан мэтэ болоторнь маяритан угалзаар гоёогдоһон байшангынь һүрхэй зохид газарта: хэрэлсыһээ оройдоол хорёод метр зайда сэсэргийгэйнь тэгэндүүр түмэр харгы гарадаг юм.

Ногоолиг талмайн тэг дуйда малтагдаһан, хана өөрыень цементэлһэн сөөрэм соо алтан загаһахануд тамаржа, фонтанай уһанай һолонго татан байхыень, уряалаар ерэгшэд бахархан хараба.

Энэ фонтаниие тэжээдэг уһаниинь господин Пердриин тусхай харгалзалга доро байдаг юм. Үглөөнэй табан сагаар тэрэ бодожо, резервуар руу уһа бүлэдэг гуримтай. Үмдэнһөөнь дээгүүр шагтайһан гэдэнэсэ тэнэылгэжэрхинхэй, шүдээ эуубхилан, айхабтар солгёоноор уһаяа бүлөөд албанһаа бусахадаа, эршэтэйхэнээр уһаяа сасаһан фонтанаа хаража, сэсэрлигээрнь дүүрэн һэрюу татан байна гэжэ һанахадаа, сэдьхэлээ ханадаг юм.

Сайлалгада ерэһэн айлшадай эдэ бүгэдые атаархан хараха сагтань, холоһоо дүтэлжэ ябаһан поездын абяан бии болобо. Господин Пердри поездын хайшаа тэгүүлһые алдуугүй ойлгуулна: Сен-Жермен, Гавр, Шербур, үгышье һаа, Дьепп. Хүхюу зугаатай байдалда оршоһон эдэ айлшад вагоной сонхоор хараһан хүнүүдтэ гарнуудаа арбагануулба.

Таһагайхид бултадаа сугларжа эхилбэ. Нэн түрүүлжэ, даргын туһалагша господин Капитен, удаань, ахалагша сайд господин Пассо, үшөө тиигээд сайдууд де Самбретер, Вален ажалдаа өөһэдынгөөл зоргоор саг сагтаа ерэдэг сэбэр сэмсэгэр залуу сайдууд, министерство соогоо өөрын онсо һанал бодолоороо илгардагаараа, энээнэ олондо харуулхые оролдодогоороо хамагта мэдэгдэжэ болоһон господин Рад, экспедитор господин Буавен гэшэд нүүл даруулан бии болобо.

Господин Рад хүнһөөл һаа ондоохон өөрсэ зангаараа олондо мэдэгдэжэ болоһон хүн юм. Энэ хүн тухайда сурталшан, хэтэрмэ һанаатан гэжэ байгаад хэлсэхэ. Нүгөөдэ заримашуул хубисхалша гээд тэрэниие нэрлэдэг. Тиигэбэшье бултадаал тэрэнииеехэл һэнгэргүй хүн гэжэ тоолодог юм.

Хэрмэн марятай, нюргаар набтаршаг, хёрхоор шэртэһэн харасатай, буурал-таһан ута үһэтэй, наһаяа эдиһэн энэ хүн ямарханшье захиргаата засагта ой ухааннаа дурагүйтэдэг юм. Ном сударта шунадаг, олые үншажа ехэ юумэ мэдэхэ болоһон, хамагта эсэргүү сэдьхэлтэй, гүйхэн удхатай ёһо заршамые үзэн ядадаг, хододоо үнэн шанарые бодэржэл ябадаг энэ хүн бултые нөөргэдэһэн бодолоороо бөеэ дээгүүр үргэшэдые, тулюурхан зан гаргагшадые торгожо, абяагүй болгодог шэдитэй.

Тэрээн тухай юун гэжэ хэлсэдэггүйб даа: «Зунтэгэлэһэн Рад үбгэн», «Дутуу ухаата Рад» гэхэ мэтэшэлэн ара нэрэнүүдые эүүлгэхэ. Хэнһээшье дулдыдаги бэшэ адриатай үгэнүүдынь тэрээнтэй суг хүдэлэгшэдые һүрдөөхэ, ажалһаа намнуулаигүй үлэдэгынь бултаниие гайхуулха.

Сайлалгын столдо һуулган боложо, господин Пердри тобшохон аад, сэдьхэл уярма үгэ хэлэжэ, суг хүдэлэгшэдтөө баярые хүргэбэ. Эгээ мүнөө нэрэ хүндынгөө бүрил дээшэлжэ байгаа сагта үшөө саашаа али болохоор тэһагайхидаа, дэмжэжэ, үргэжэ ябаха тухайгаа мэдүүлбэ. Түбшэн даруу хуулитай үнэн сэхэ засаг түрэёэ магтахаяа мартабагүй. Эгээлэй юрын ажалшад соohоо габьяа ехэтэй хүнүүдээ анхаржа үргэдэг тухай дурдаба.

Бүхы таһагайнгаа эүгһөө тэрэнэй туһалагша господин Капитен харюугай үгэ хэлэжэ, даргаяа амаршалба, айхабтар хүндэлдэгөө, һүбэлгэн хурса ухаандань һүгэдэдэгөө, шадабритай бэрхэхэрэгтэ Швециин мүнгэн өөрөө үргэнөөр хэрэглэхэ хүсэлтэйбди. Иимэ ажахынуud. России һая эмхидхэгдэжэ байгаа фермернүүдтэ һуралсалай түбүүд болоҗо үгэхэ һэн.

Тинмэһээ Швециин хүдөө ажахын министр Карл Эрик Ульссонтой хөөрэлдэжэ, тэндэхи фермэнүүдээр ба хүдөө ажахын продукци буйлуулдаг предприятинуудаар ябаһаниинь тон ехэ ашаг үрэтэй байха. Үмсэдөө газар, фермэ абажа таряашадай үнэн зүрхэнһөө ороддожо ажалладаг дээрэһэ үнэхөөрөө ашаг үрэ ехэтэй хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэдэ нүлөөлдэг шухала эдэ арга түхэлнүүдһээ гадна Швецидэ мүнгэ һомолжо, урьһалжа хүдөө ажахын эд бараа үйлэдбэрилэгшэдтэ гүрэнэй талаһаа ехэ дэмжэлгэ хэдэг байһаниинь шухала гэжэ ойлгообди, — гэзд А. Заверюха тэмдэглэнэ. Мүнөө Россида бидэ оптоор дэлгүүр байгуулнабди. Тиихэдэ үйлэдбэрилэгшэ ба өд хэрэглэгшэ хоёр сэхэ холбоотой болохо байна. Баруунай гүрэнүүдтэ иимэ зүбшэл үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

ИТАР—ТАСС.

ИТАР-ТАСС
Түби дэлхэй мүнөөдэр

СТОКГОЛЬМ.

Хүдөө ажахын һалбарида заншалта харилсаа холбоогоо хүгжөөхын ба гүнзэгырүүлхын тула горитой арга боломжонууд Росси Швеци хоёрто бии. России делегациин Швеци ошожо ерэһэн дүнгүүдые согсолхо зуураа Россин Федерациин вице-премьер Александр Заверуха энээн тухай мэдээсэнэ.

Үрһэ хөрэнгын талаар, «Тетра-лаваль» концерттэй хамта эдеэ зоолой зүйлнүүдые буйлуулха машина бүтээлгын хамтын предприятинуудые байгуулха талаар болон бусад һалбаринуудаар эдэ хоёр ороной хоорондо үнинэй бата бэшэ холбоонууд бии юм. Гэбэшье мүнөө, Россин хүдөө нютагуудта хубилалтануудай боложо байгаа эрхэ байдалда Россин—Швециин харилсаануудые хүгжөөхэ шэнэ арга боломжонууд нээгдэжэ үгэнэ. Россин хүдөө ажахыда, фермернүүдэй таряашадай газарай банкнуудые, жэшээтэ ажахынуудые байгуулха хэрэгтэ Швециин мүнгэн өөрөө үргэнөөр хэрэглэхэ хүсэлтэйбди. Иимэ ажахынууд. России һая эмхидхэгдэжэ байгаа фермернүүдтэ һуралсалай түбүүд болоҗо үгэхэ һэн.

Тинмэһээ Швециин хүдөө ажахын министр Карл Эрик Ульссонтой хөөрэлдэжэ, тэндэхи фермэнүүдээр ба хүдөө ажахын продукци буйлуулдаг предприятинуудаар ябаһаниинь тон ехэ ашаг үрэтэй байха. Үмсэдөө газар, фермэ абажа таряашадай үнэн зүрхэнһөө ороддожо ажалладаг дээрэһэ үнэхөөрөө ашаг үрэ ехэтэй хүдөө ажахын үйлэдбэритэй танилсуулаабди. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэдэ нүлөөлдэг шухала эдэ арга түхэлнүүдһээ гадна Швецидэ мүнгэ һомолжо, урьһалжа хүдөө ажахын эд бараа үйлэдбэрилэгшэдтэ гүрэнэй талаһаа ехэ дэмжэлгэ хэдэг байһаниинь шухала гэжэ ойлгообди, — гэзд А. Заверюха тэмдэглэнэ. Мүнөө Россида бидэ оптоор дэлгүүр байгуулнабди. Тиихэдэ үйлэдбэрилэгшэ ба өд хэрэглэгшэ хоёр сэхэ холбоотой болохо байна. Баруунай гүрэнүүдтэ иимэ зүбшэл үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

ИТАР—ТАСС.

МОСКВА. Москвагай гүрэнэй түүхын музейн суглуулбаринуудһаа 18-дахи зуун жэлэй һүүлшын үеын—20-дохи зуун жэлэй эхин шатын ород арадай дүрэ зурагай болон байгаали тухай «Образы России» гэһэн нэрэтэй уран зурагай бүтээлнүүдэй выставкэ нээгдэнхэй. Москвагай харагшадта иимэ выставкэ түрүүшынхнеэ харуулагдаба.

Иимэ зохёол бүтээлнүүдэй выставкэ түрүүшынхнеэ 1990 ондо Швецидэ, һүүлээрнь Рязанийн болон Тулын уран зурагай музейнүүдтэ харуулагдаһан юм. Москвада энэ выставкэ Новодевичье монастырийн Ириниискэ палатанууд соо дэлгээгдэв.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. А. Пушкинагай, поэзэй басаганай дүрэ зурагай дэргэдэ. Уран зураша И. К. Макарова, 1860 он.

ИТАР—ТАСС-ай фото.

Б. БОР

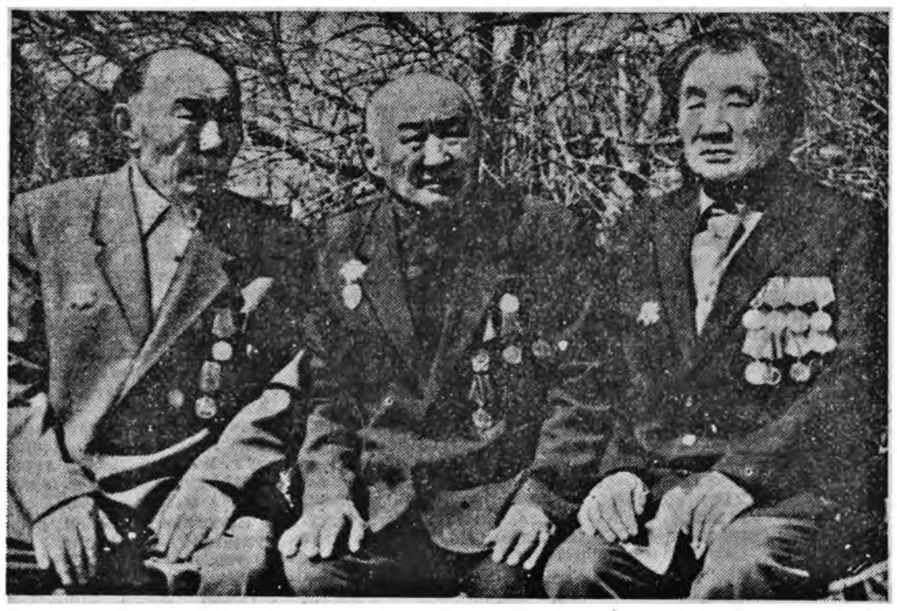

ЭСЭГЭ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн... Тэрэ дүрбэн жэл соо үргэлжэлhэн дайн манай Эхэ орондо, бүхы арадуудта, нютаг бүриин гэр бүлэнэртэ хэды ехэ хохидол, уй гашуудал асарааб?! Хэды ехэ hандарал тохёолдооб, зоной шуhан адхарааб, ами наhан таhалдааб? Бүхы хүбүүдэ алдаhан гэр бүлэнүүд хэдыб?!

Теэд Амгаланай Дэмбэрэлэй хүүгэд талаантай зон байшоо. Магад эхэ, эсэгэнь үнэхөөрөө амгалан сэдьхэлтэй, буян дэмбэрэлтэй зон байжа болоо! Тиигээд лэ бүхы хүүгэдынь бүрин бүтэн, энхэ мэндэнүүд, үндэр наhа наhалжа ябана бэшэ аал?

Тинхэдэ Дэмбэрэл гээшэ Тари нютагай, бодонгууд омогой хүн hэн ха. Нүхэрынь—Шагдарай Сэрэгма гэгшэ байгаа. Тиин Дэмбэрэл Сэрэгма хоёр хуби заяатаа ннилүүлhэнhээ хойшо дүрбэн хүбүү, хоёр басагадые хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гаргаhан байна. Гэхэ зуура Дэмбэрэл өөрөө 1932 ондо хардалгаар тушаалгажа ошоhон аад, бусаагүй гэхэ.

Эсэгынгээ нэрые нэрлүүлжэ ябаhан хүбүүд, басагадынь хэд балэй? Нэрлэбэл, hамажаб—82-той, Шадаб—80-тай, Сада—77-той, Сэдэб—74-тай, Пүрбэ—71-тэй, Сэдэн—69-тэй. Бултанайнь эгэшэ hамажаб бүхы наhан соогоо колхозой алдэб ажалда, екэнхинь мал ажалда хүдэлhэн юм. Мүн а[illegible] нэрээ харалсаhан юм ааб даа. Мүнөө Хүнхэр нютагта ажаhуудаг. Тиихэдэ Сэдэнинь Монголдо байдаг.

Гэзд лэ, саашань Дэмбэрэлэй дүрбэн хүбүүд тухай тогтожо хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Дүрбэн аха дүүнэр... Эдэнэрэй хуби заяан адлирхуу—дүрбүүлээ дүлэтэ дайнай аюулые дабажа гараhан байха. Энээнине тэдэнэй ехэ талаан гэгшэ гэзд хэлээ haa, зүйтэйл ха.

Гэбэшье хоорондын илгаанууд байгаа ааб даа. Тодорхойлбол, өөhэдэн гэр бүлэнэртэй, ажал хэрэгүүдтэй. дүршэл мэргэжэлтэй байха. Тиимэ hэн тула тус бүри тухайнь тогтожо хэлэхэ хэрэгтэй.

* * *

байдагбди. Хүбүүмнай Цырендоржо, бэримнай Туяана гээшэ. Хүүгэдынь — Бэлигма Сэсэгма гэжэ хоёр ашанарнай — гэжэ Шадаб үбгэн хөөрэхэл байха.

Шадабтан үшөө басагатай. Тэрэнь Долгорма — багша. Ононой районой Ново-Заря hууринда Ринчиндоржи гэжэ нүхэртэй болоhон юм. Тиин 4 хүүгэдтэй болжо түбхиноөд, тэндэхи hургуулида хүдэлдэг байна.

* * *

ШАДАБАЙ удаадахи Сада гээ hэмди. Энэ хүмнай Халхын-Голой дайнай үедэ зүүн-урдахи хилэ шадар ажал хэhэн байгаа. Тэндэhээ ерээд, Агын МТС-тэ трактористын курса дүүргэжэ, мөөртэй тракторта hуугаа hэн ха. Тиихэдээ Шулуутайда хабарай тарилга хэлсээ, трактор агтые жолоодожо hураа бэлэй.

Иигэhээр байтарнь, 1941 он гараа hэн. Уданшьегүй хабарай hүүл hара соо Сада сэрэгэй бодото албанда абтаhан байгаа. Тиин Алас-Дурна зүг эльгээгдэжэ, батальоной болон полкын миномедуудые шудалhан, минээр буудагша болоhон гэхэ.

Хойто жэлынь тэрэ дайнай газар эльгээгдэжэ, Ленинградай фронтын бүридэлдэ ороhон байха юм. Тиихэ зуурaа, Ладожска нуур шадар тогтожо, Ленинградые фашистнуудай хүреэлhэн блокадын үедэ 1944 он болотор миномётчигоор ябаhан байна.

Ленинградай хүреэлэлтэhээ сүлөөлэгдэхэдэ, Садын алба хэhэн часть дайсадые мүрдэн, Эстони руу ороhон байгаа. Тэндэ дайлалдажа ябатараа, Сада шархаташоод, госпитальдо аргалуулаа. hүүлээрнь дахин фронт ошожо, 130-дахи тусхай миномётно-пулемётно батальоной бүридэлдэ ороо hэн ха.

Тиихэдээ дайсаниие мүрдэн, Балтиин далайн олтирог хүрэтэр ошоhон дайшалхы замтай байгаа бшуу. Энэ мэтээр Будаланай буряад хүбүүнэй Европын хойто заха хүрэтэр шахуу дайлалдан ошоhон ябадал мартагдашагүй байгаа ёhотой даа. Харин hүүлшын жэлдэ медсанротодо алба хэhэнинь баhал hонин...

Сада 1946 ондо табигдажа ерээд, япон ашаанай машинада hуугаа hэн ха. Гэбэшье 1948 ондо Агадаа жолоошоной курсада гурбан hара соо hураад, машиныи залуурые бүхөөр бариhан байна. hүүлээрнь 1975 ондо больницын түргэн туhаламжын машинада hуужа, зургаан жэл соо хүдэлөө. Энэнь юрын бэшэ, үбшэн зониие шэрэхэ харюусалгатай ажал hэн аабза. Эндэшье Садын үндэр мэдэрэл урагшань дахуулhан байха.

Тиигээд лэ ямаршье ажал хэжэ шадахе байhан Сада хэргэтэй болоhон лэ газарта хүдэлжэ ородог байгаа ха юм. Нэгэтэ: «Моторист хэргэтэй болобо, Сада, шимнай шадажа ядахагүй байнаш. Орожо хүдэлхэ болоо ааб-заш»,—гэжэ түрүүлэгшын хэлэхэдэ, Сада арсажа шадаагүй hэн. Тиин колхозойнгоо электростанцийн моторист боложо, табан жэл соо хүдэлhэн байгаа.

Энэ ажалhаа 80-яад ондо хүндэтэ амаралтада гараhан ха. Сада гээшэ Дондогой Хандама нүхэртэеэ дүрбэн хүүгэдые хүл дээрэнь гаргаа. Хүүгэдынь эхэ, эсэгэеэ даган, ажалша зон болонхой. Жэшээнь, Жаргал — адуушан, Лубсан-Доржи — механизатор. Энэ бүлынхид соо бухгалтер мэргэжэлтэйшье хүн байха.

* * *

АХА ДҮҮНЭРЭЙ гурбадахинь — Сэдэб, дайнай урда тээ Хангилай МТС-тэ трактораи тоо бүридхэлшэн ябаа. Харин 1942 оной үбэл сэрэгэй албанда абтажа, 77-дохи разъезд эльгээгдэhэн ха. hүүлээрнь Сүүгэлдэ алба хээд, Шэтэ эльгээгдээ.

Тэндэhээ 1943 оной зун эшелоноор моридые абаад, рототоёо баруулhан байгаа. Тиихэдээ Горький городой саана буужа, моридоо тушаагаад, өөhэдөө Калининградска фронт эльгээгдээ hэн гэхэ. Фронт ошоhоор, 92-дохи полкын бүридэлдэ алба хэhэн байна.

Фронтын эрхэ байдал хатуу hааб даа. Траншей эзэлээд, оборонодо байха, дайсанай добтолгонуудта сохилто хэхэ гол үүргэ дүүргэдэг байгаа бшуу. Теэд оборонодошье байхада, аюултай hааб даа. Нэгэтэ дайсанай томо буунуудаар забда зайгүйгөөр буудаха үедэнь Сэдэб зүүн гарайнгаа сарбуугаар шархатажа, госпитальдо орохо баатай болоhон юм. Тэндээ хахад жэл тухай аргалуулаад, гэртээ табигдаа.

Сэдэб нютагаа бусажа ерээд, колхоздо тоо бүридхэл хэhэн, бухгалтеридэ хүдэлhэн байна. Тиин энэ ажалhаа 1983 ондо хүндэтэ амаралтада гараhан байха юм.

Тэрэ нютагайнгаа басаган Галданова Анчигма гэгшэтэй гэр бүлэ боложо, хүбүүн басаган хоёрые ажалша зоной зэргэдэ гаргаа.

* * *

Аха дүүнэрэй тон багань гэхэ гү, дүрбэдэхи хүбүүн Пүрбэ гэдэг баhал дайнда хабааданаhан хүн байба. Зүгөөр тон залуу байhан ушараар зүүн-урда зүгтэ тогтожо, японтоной үрдаhаа бүү барин жагсаха хуби заяатай байгаа hэн.

Теэд эндэшье адлил фронт, адлил аюул гэтэжэ угтан байгаа бшуу. Илгаань гэбэл, багахан саг соо үргэлжэлhэн дайн hааб даа. Гэбэшье Пүрбэ баhал амиды мэндэ үлэхэ талаантай байгаа ха юм.

Дайнhаа хойшо Ононой районой Хулhата hууринда тэрэ түбхиноөд, ажана тэнилгэн ажаhуудаг. Тиихэ зуура элдэб ажалда ябаа. Мүнөө тэндээл хүүгэдтэеэ байдаг.

Иигэжэ эсэгын хүбүүд — дүрбэн аха дүүнэр дайнай гал дүлые дабан гараhан намтартай юм...

А. ЖАМБАЛОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа): аха дүүнэр Дымбрыловүүд — Сада, Шараб, Сэдэб гурбанние харанат. Пүрбэнь Хулhатада байдаг аад, энэ зуратта оролсоогүй.

Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо

АХА ДҮҮНЭР

АХА ДҮҮНЭРЭЙ тон ехэнь Шадаб гээ hэмди. Энэ най урдын hургаалтай, түлэгтэй түбшэн хүн ха юм даа. Шадаб гээшэ дайнай урда тээ сараар газар хахалжа, таряа тарилсажа ябаhан хүн. Тиигэhээр байтарнь, баруун тээ дайн эхилшоо hэн. Шадаб тиихэдэ 580-дахи полкын бүридэлдэ сэрэгэй алба хэжэ эхилээд байhан ха. Энэнь Алас-Дурнада бэлэй. Тэндэ олон ондоо үндэhэ яhатанай хүбүүдтэй суглаа сэрэгэй hургуули хэжэ, түрүүшын хатуужал абаhан Шадаб бага-сагын юумэнhээ тунхаринхаяа болёод ябаа.

Тиихэдэ баруун тээ Сталинград шадар, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай. мүн манай ороной хуби заяае шиидхэлгын ехэ тулалдаан боложо байгаа. Энээнине тодорхойлбол, фельдмаршал Паулюсай командалалга доро ябаhан 330 мянган фашис сэрэгшэд ба офицернүүдэй бута сохигдожо байhан уе hэн.

Эндэ үнэн сэхыень хэлэбэл, Сибирь ба Алас-Дурнада. илангаяа манай Забайкалида сэрэгэй бэлэдхэл хэhэн частьнууд баруун дайнда эльгээгдэжэ. Сталинград, Москва шадар. Курскын дүхэриг болоhон шанга тулалдааануудта хабаадан, түүхэтэ илалтануудые туйлалсаhан габьяатай. Иимэ частьнууд болон сэрэгэй бүү зэбсэгүүдые шэрэhэн эшелонуул үдэр hүнигүй баруун зүг барин ошожол байгаа.

Тэдэнэй нэгэндэ мүн Шадабайшье алба хэhэн 568-дахи полк ябаа ха юм. Энэ үедэ Сталинградай тулалдаан Улаан Армийн илалтаар дүүрэжэ, манай сэрэгүүдэй добтолго улам саашаа үргэлөө hааб даа. Шадабай ябаhан частьшье Орёлойба Курскын түлөө тулалдааануудhаа уламжалан. бусад хэдэн шанга добтолгонуудта хабаадаhан байна бшуу.

Эдэ добтолгонуудай үедэ хэды ехэ бэрхэшээлнүүд, аюулта ушарнуд тохёолдоо гэлтэйб?! Шадабай частийнхид Брянскын шэглэлдэ хэгдэhэн добтолгонуудай гол хубине эзэлжэ ябаhан байха юм. Тиин 1943 оной намар Брянск город шадар шанга тулалдаан боложо. Шадаб тэндэ хүлөө хүндөөр шархатаhан байна.

Хахад жэл соо 5967-дохи госпитальдо хэбтэжэ аргалуулбашье, түмэрэй түгдэрхэй мүнөө болотор гуя соонь байhаар юм ха. Тэрэ 1944 оной февралийн хорёодоор албанhаа табигдаhан байгаа...

Дайнhаа бусажа ерэhэн Шадаб гэртээ миин hуугаагүй, ажаллажа эхилээ hэн ха. Тэрэ 1946 ондо Базарай Гүржымэтэй нүхэсэжэ, гэр бүлэ болоо. Мүнөө хүгшэнинь 76 наhандаа ябана. Тиин хоюулан мал ажалда орожо, тэндээ хүдэлhэн байха юм. Тиихэдээ 9 жэл соо адуунда ябаhан, hүүлээрнь 25 жэлэй турша соо хончшодоор хүдэлhэн намтартай.

— Теэд хэр хүдэлөө гээшэб?—гээд, хэн нэгэн юрэ hонирхон асуухал байха.

Эндэ Шадабай ажалайнь сэгнэлтэнүүд энэ асуудалда тодо хариө болохо байна. Түрүү ажалшан олон hайшаалнуудта, шагналнуудта хүртэhэн юм. Мүн хүдөө ажахын Бүхсоюзна выставкэдэ хабаадаа. Тиихэдэ 1971 ондо Ажалай Улаан Түгай орденоор шагнагдаhан байна. Дайшалхы ба ажалай медальнуудшье бии. Мүнөө тэрэ амаржа байдаг. Хүндэтэ амаралтадаа гараад, энэ үндэр наhатай болоод, хэнтэнээрэ байдаг тухайнь hонирхол байхат. Тиихэдэтнай:

— Юрэдөө, үнихэн болоо даа. 1975 ондо амаралтада гараа hэнби. Мүнөө хүгшэн бидэ хоёр хүбүүнтэнээрээ номедуудые шудалhан, минээр буудагша болоhон гэхэ.

Хойто жэлынь тэрэ дайнай газар эльгээгдэжэ, Ленинградай фронтын бүридэлдэ ороhон байха юм. Тиихэ зуурaа, Ладожска нуур шадар тогтожо, Ленинградые фашистнуудай хүреэлhэн блокадын үедэ 1944 он болотор миномётчигоор ябаhан байна.

Ленинградай хүреэлэлтэhээ сүлөөлэгдэхэдэ, Садын алба хэhэн часть дайсадые мүрдэн, Эстони руу ороhон байгаа. Тэндэ дайлалдажа ябатараа, Сада шархаташоод, госпитальдо аргалуулаа. hүүлээрнь дахин фронт ошожо, 130-дахи тусхай миномётно-пулемётно батальоной бүридэлдэ ороо hэн ха.

Тиихэдээ дайсаниие мүрдэн, Балтиин далайн олтирог хүрэтэр ошоhон дайшалхы замтай байгаа бшуу. Энэ мэтээр Будаланай буряад хүбүүнэй Европын хойто заха хүрэтэр шахуу дайлалдан ошоhон ябадал мартагдашагүй байгаа ёhотой даа. Харин hүүлшын жэлдэ медсанротодо алба хэhэнинь баhал hонин...

Сада 1946 ондо табигдажа ерээд, япон ашаанай машинада hуугаа hэн ха. Гэбэшье 1948 ондо Агадаа жолоошоной курсада гурбан hара соо hураад, машиныи залуурые бүхөөр бариhан байна. hүүлээрнь 1975 ондо больницын түргэн туhаламжын машинада hуужа, зургаан жэл соо хүдэлөө. Энэнь юрын бэшэ, үбшэн зониие шэрэхэ харюусалгатай ажал hэн аабза. Эндэшье Садын үндэр мэдэрэл урагшань дахуулhан байха.

Тиигээд лэ ямаршье ажал хэжэ шадахе байhан Сада хэргэтэй болоhон лэ газарта хүдэлжэ ородог байгаа ха юм. Нэгэтэ: «Моторист хэргэтэй болобо, Сада, шимнай шадажа ядахагүй байнаш. Орожо хүдэлхэ болоо ааб-заш»,—гэжэ түрүүлэгшын хэлэхэдэ, Сада арсажа шадаагүй hэн. Тиин колхозойнгоо электростанцийн моторист боложо, табан жэл соо хүдэлhэн байгаа.

Энэ ажалhаа 80-яад ондо хүндэтэ амаралтада гараhан ха. Сада гээшэ Дондогой Хандама нүхэртэеэ дүрбэн хүүгэдые хүл дээрэнь гаргаа. Хүүгэдынь эхэ, эсэгэеэ даган, ажалша зон болонхой. Жэшээнь, Жаргал — адуушан, Лубсан-Доржи — механизатор. Энэ бүлынхид соо бухгалтер мэргэжэлтэйшье хүн байха.

* * *

АХА ДҮҮНЭРЭЙ гурбадахинь — Сэдэб, дайнай урда тээ Хангилай МТС-тэ трактораи тоо бүридхэлшэн ябаа. Харин 1942 оной үбэл сэрэгэй албанда абтажа, 77-дохи разъезд эльгээгдэhэн ха. hүүлээрнь Сүүгэлдэ алба хээд, Шэтэ эльгээгдээ.

Тэндэhээ 1943 оной зун эшелоноор моридые абаад, рототоёо баруулhан байгаа. Тиихэдээ Горький городой саана буужа, моридоо тушаагаад, өөhэдөө Калининградска фронт эльгээгдээ hэн гэхэ. Фронт ошоhоор, 92-дохи полкын бүридэлдэ алба хэhэн байна.

Фронтын эрхэ байдал хатуу hааб даа. Траншей эзэлээд, оборонодо байха, дайсанай добтолгонуудта сохилто хэхэ гол үүргэ дүүргэдэг байгаа бшуу. Теэд оборонодошье байхада, аюултай hааб даа. Нэгэтэ дайсанай томо буунуудаар забда зайгүйгөөр буудаха үедэнь Сэдэб зүүн гарайнгаа сарбуугаар шархатажа, госпитальдо орохо баатай болоhон юм. Тэндээ хахад жэл тухай аргалуулаад, гэртээ табигдаа.

Сэдэб нютагаа бусажа ерээд, колхоздо тоо бүридхэл хэhэн, бухгалтеридэ хүдэлhэн байна. Тиин энэ ажалhаа 1983 ондо хүндэтэ амаралтада гараhан байха юм.

Тэрэ нютагайнгаа басаган Галданова Анчигма гэгшэтэй гэр бүлэ боложо, хүбүүн басаган хоёрые ажалша зоной зэргэдэ гаргаа.

* * *

Аха дүүнэрэй тон багань гэхэ гү, дүрбэдэхи хүбүүн Пүрбэ гэдэг баhал дайнда хабааданаhан хүн байба. Зүгөөр тон залуу байhан ушараар зүүн-урда зүгтэ тогтожо, японтоной үрдаhаа бүү барин жагсаха хуби заяатай байгаа hэн.

Теэд эндэшье адлил фронт, адлил аюул гэтэжэ угтан байгаа бшуу. Илгаань гэбэл, багахан саг соо үргэлжэлhэн дайн hааб даа. Гэбэшье Пүрбэ баhал амиды мэндэ үлэхэ талаантай байгаа ха юм.

Тэндэ (США-да) бага үхибүүдые 5 наhанhаань барилдаанай оньhондо hургадаг, хэрэгтэй бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангадаг, тэдэнэй хоорондо ходо мүрысөөнүүдые ябуулжа байдаг ха. Элдэб бүлгэмүүд тэдэниие хубсалуулдаг гэжэ Баатар хөөрэнэ.

Эдэмнай арбаад хоногой турша соо ябала олон хотонуудаар ябажа, тэндэхи ажабайдалтай бага зэргэ танилсаа гээшэ. Баатар тэндэ байха үедөө гурбан айлда байрлаhан байна. Гэрэй эзэдтэй ба хүүгэдтэйнь танилсаа.

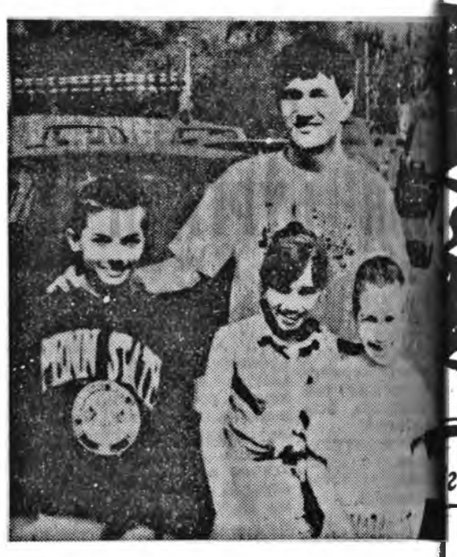

Дэлхэйн бүмбэрсэгэй нүгөө хахадтахи США ошожо ерэhэн хүн манай Сагаан-Уулын домог түүхэдэ үгы юм. Харин апрель hарын тэнгээр манай Сагаан-Уулын 18 наhатай залуу барилдааша хүбүүн Нимаев Баатар Америкээр ябажа, барилдаад ерээ.

Сагаан-уулынхид ехэл урматайнууд байнабди. Нютаймнай хүбүүн 9 барилдааша нүхэд хүбүүдтэеэ, 4

АМЕРИКЭ ОШООД ЕРЭБЭ

тренертэеэ хамта Нью-Йорк, Бостон, Филадельфи, Нью-Джерси, Вудбота, Пристон, Пенсильвани хотонуудаар ябаа, барилдаа, хараа, hонирхоо, гайхаа...

Баатар тэндэ арбан нэгэ дахин барилдаа. Табан американ барилдаашадтай тулалдахадаа диилдээгүй. Америкэнээ видео бэлэгтэй ерээ. Тэрэниие чаhаа үлүү саг соо хараабди, ехэл hонирхолтой байна. Өөрынь барилдаае харуулhан кассетэ Баатарта байжа, энэ тулалдааень хажуудаа хараhан шэнги эли тодоор харабди. Тэрэ американ барилдаашан манай Баатартал адли шэгнүүртэй (63 кг) юм. Тэдэ хоёр амаргүй гоёор тэмсэнэ даа. Эгээл hүүлдэ тулалдаhан американ барилдаашантай Баатар удаан лэ хүсэ шадалаа гаргаа. Тэрэнээ очкогоор диилэжэ, хоёрдохи hуурида гараhан байна. Баатар Россиhаа суглаа ошоhон барилдаашан осетин Али Алиевта (63 кг) очкогоор булиг даа.

Апрелиин 23-да тэдэ Нью-Йоркhоо Канада, Ирланди дээгүүр Москвагаа ниидэжэ ерээ. Тэдэнэртэй манай Могойто тосхоной бэеын тамирай hургуулиин тренер Баатар Доржинимаев ябалсажа ерээ.

Эдэ барилдаашадаймнай хаража үзэжэ, хадуужа ерэhэн юумэн өөhэдтэнь ехэл туhатай байха ха юм даа.

Тэндэ (США-да) бага үхибүүдые 5 наhанhаань барилдаанай оньhондо hургадаг, хэрэгтэй бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангадаг, тэдэнэй хоорондо ходо мүрысөөнүүдые ябуулжа байдаг ха. Элдэб бүлгэмүүд тэдэниие хубсалуулдаг гэжэ Баатар хөөрэнэ.

Эдэмнай арбаад хоногой турша соо ябала олон хотонуудаар ябажа, тэндэхи ажабайдалтай бага зэргэ танилсаа гээшэ. Баатар тэндэ байха үедөө гурбан айлда байрлаhан байна. Гэрэй эзэдтэй ба хүүгэдтэйнь танилсаа.

Яажа үгеэ ойлголсодог байгаабта гэжэ hурахадамни, «элдэб аргаар бэд даа», гээд Баатар энеэбхилээ hэн. Байрлаhан айлнуудайнь эзэд манай барилдаашадые ехэ хүндэлдэг, анхаралтайгаар хандадаг байгаа ха. Америкынхид ехэл хүндэмүүшэ зон гэжэ бидэ мэдэдэгбди, тиимэhээ барилдаашадта hайнаар хандаhаниинь ойлгосотой.

Манай барилдаашадай ябаhан хотонуудаар ородшье яhанай зон дайралдадаг байгаа, тэдэниие балай таниж ядахаар бэшэ гэжэ хөөрөө hэн. Россин оюутаншье олон ха: эрдэм hургуулиа дээшэлүүлнэ, hурана ха.

Баатар энэ арбан хоногой турша соо гурбан hургуули ошожо хараа, хэшээлнүүдтэнь hуугаа. Хэшээлнүүдынь үглөөнэй 8 сагhаа үдэрэй 2 саг хүрэтэр үргэлжэлдэг байна. Hурагшад нэгэнэгээрээ hуудаг. Класс соогоо олоншье бэшэ. Үхибүүд hургуулидаа элдэб унаагаар ерэдэг. Багашаг наhанай үхибүүд дүрбэн сахаригтай мотоциклтай байдаг байна. Баатар унаануудаарнь ябаад үзөөл ха. Аха классай (8—10) хэшээлнүүдтэ орожо, багшанууудаарнь уулзажа, хөөрэлдэhэн байна.

Баатар Нимаев нёдондо, 1993 ондо, Сагаан-Уулынгаа дунда hургуули дүүргэhэн юм. hургуулиин багшанарай оруулhан хубита Баатарай хуби заяанда бага бэшэ бии.

Барилдаанайнь түрүүшын багша—тренер Валерий Содбоев юм. Мүнөөшье Сагаан-Уулада хүүгэдэй спортын hургуулиин тренерээр ажалажа байдаг. Олон жэлдэ залуу хүбүүдтэеэ барилдаанай оньhо, дүршэл заадаг, холын хото городуудааршье, тосхон hуурин-уудааршье дахуулжа ябадаг. Нютагтнай Валерий Содбоевой ерэhээр, залуу барилдаашад олон болонхой. Тэрэнэй шабинар гэхэдэ, Очир Дамдинов, Баяр Базаров, Баатар Нимаев ба бусад болоно. Баатарынь аяар холын США-гаар ябажа барилдаад, ехэ бэлэгтэй ерэбэ ха юм. Тиихэдэ Очир Дамдинов баhал муу бэшэ барилдаашан боложо ябана. hая Монгол ороноор барилдаад ерээ. «Буряад үнэн» газетын нюурта[illegible] рэ уншанхайдг[illegible] заровшье Росси[illegible] гоо элдэб хото[illegible] рилдажал ябад[illegible]

Энэ үбэл Ва[illegible] ев арба гаран [illegible] рилдаашадтаяа [illegible] хото ошожо ер[illegible]

Юрэдөөл, Ва[illegible] байшуулдаа [illegible] дуран гээшые [illegible] саашадань [illegible] ябуулаг лэ гэж[illegible]

Валерийн [illegible] ямаршье зинда[illegible] даашад болоо [illegible] шын «зайнаалш[illegible] шо» тренерэй [illegible] хододоо байха, [illegible] сашагүй.

Ямаршье оро[illegible] рын онсо домо[illegible] тэй, солотой, [illegible] тэй, омогтой ба[illegible] Манайшье С[illegible] эдэ тэмдэгүүд [illegible]

Агын элитэ [illegible] шо А. Жамбал[illegible] Уулын маргаал[illegible] соогоо (Б-V, [illegible] он) олохон лэ [illegible] мнай, суута нэ[illegible] дыемнай нэрлэг[illegible]

Тэрэ циклэй [illegible] лынь «Мүнхэ [illegible] хуасай отогойл[illegible] hан, тэрэнэй т[illegible] нэй нэгэн болоо[illegible] жэл соо зайнан[illegible] hан Тобын Тур[illegible] дагдаhан, мүн[illegible] мүнөө байгаа [illegible] хүниие нэрлэhэн[illegible]

Манай нютаг[illegible] найман эсэгынг[illegible] дуу болохогүй, [illegible] сэтэй барилдаа[illegible] Сагаан-Уулынгаа[illegible] соло нэрэ гээш[illegible] улам үргэлдэхэ[illegible]

80-яад онуудт[illegible] Хахадта нютагай[illegible] Дашицыренов [illegible] раа hур харбал[illegible] гаашье, бүр[illegible] үрэн түрэешь[illegible] hэн юм. Мүнхэ[illegible] тын габьяата [illegible] харбалгаар у[illegible] мүрысөөнүүдтэ[illegible] дендо хүртэhэн, [illegible] гаар СССР-эй [illegible] Олон хари гүрэ[illegible] hан түүхэтэй.

Б-Н. ЛХАМ[illegible]
Агын округой[illegible]
Сагаан-Уула [illegible]

Хара тамхи Росси соогуур гаргаха ушарнууд улам олошоржо байна гээшэ ха. Росси соогуур хара тамхи абаад ябаха 283 ушар тодоруулагдаад, 2408 килограмм энэ хорото бодос олдобо. Тэрэ тоодо Росси руу оруулагдахаяа ябаhан 2200, Росси соohоо гаргагдаха байhан 137,7, Росси соогуур

Уншаа, дуулаа hэн гүт?

Хара тамхин тухай

гаргагдаад, ондоо тээшээ абаашагдахаар хараалагдаhан 70,1 килограмм хара тамхин олдоо гэжэ онсолоё.

«Хара тамхи абаад ябагшадые бариха ушарнууд, 1989 онойхидо орходоо, 1993 ондо хоёр дахин, 1992 онойхидо орходоо 3,5 дахин олон болошоо. Тиихэдээ Росси руу энээнине оруулалга гаргалгаhаа ехэ хаш даа. Марихуана болон магай hолоомо оруулалга, абаашалга Белорусситай, Грузитай, Казахстантай, Латвитай, Литватай, Таджикистантай, Эстонитой Россин хилэ дээрэ илангаяа эдэбхитэй. Зүгөөр Прибалтикын гүрэнүүдтэй хилэ дээрэ тон аюултай гэзд тоолохо шухала.

(Хэблэлhээ абтаба).

Хүнгэн атлетикэ

ЗАНШАЛТА БОЛГОГДОХО ЁhОТОЙ

Буряад ороной солото спортсмен — хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр дэлхэйн рекордсменка, уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Мирамановагай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн hанхан Буряадай 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо. Спортын хэдэн бүлгэмүүд болон клубуудай 150 гаран хүнгэн атледүүд хабаадаhан байгаа.

— Надежда Константиновна Мирамановагай нэрэмжэтэ шангуудай мүрысөө үнихэнэй үнгэргэхөөр болоообди. Тиихэдээ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй мэдээжэ атледүүдые уриха, энээнэй ашаар залуушуулай анхарал татаха гээшэ тон шухала байна. Эдэ бүгэдые бэелүүлээ haa, урдаа табиhан зорилгодоо хүрэжэ шадахабди,—гэжэ республикын хүнгэн атлетикын федерацийн түрүүлэгшэ, Буряадай багшанарай институдай кафедрые даагша В. Л. Балдаев хөөрэнэ.

Энэ мүрысөөн гол түлэб «спортын хатанай» долоон зүйлөөр үнгэргэдөө.

100 метрэй урилдаанда эрэшүүлэй дунда аяар 11 хүн старт ababa. Буряадай багшанарай институдай 3-дахи курсын оюутан, Олег Комиссаров 10,9 секунда соо энэ зайе гаталжа, тусхай шанда хүртөө. Мүн дээдэ hургуулийн оюутад Сергей Лобов, Алексей Шарапов гэгшэд шангай hуурин-уудта гараба. Эндэ эхэнэрнүүдэй дунда эгэшэ дүүнэр Вера болон Наталья Чистяковануудай хабаадан, илангаяа hонирхолтой, шанга тэмсэл боложо, эсэсэй эсэстэ Вера 12,1 секунда саг-тайгаар илалта туйлаhан байха юм. Улаан-Удын 18-дахи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Инна Шырыгина гурбадахи hуури эзэлхэ юм гэжэ хэншье хүлеэгэгүй байшоо. Энэнь hурагша басаганай ехэ амжалта гээшэ.

200 метр. Эндэ О. Комиссаров дахинаа түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерээ. Олег энэ зайда 22,1 секунда саг харуулба. Игорь Мокров, Алексей Митрофанов гэгшэд удаадахи hуурин-уудта гараа. Эхэнэрнүүдэй дунда эндэ спортын мастер Наталья Чистякова эрхимлээ —25,3 секунда. В. Чистякова, Н. Лаподуш гэгшэд шангай hуурин-уудые эзэлбэ.

450 метр. Энэ зайда урилдахадаа, О. Комиссаров гурбадахяа илалта туйлажа, онсо шалгарhан байха юм. 49,5 секунда соо гаталаа. Сэхыень хэлэхэдэ, Владимир Пльенкын тогтоohон республикын рекордhоо (47.4) нилээд доошоо байна. И. Мокров, Д. Замулин гэгшэд удаадахи hуурин-уудта гараба. Эхэнэрнүүд соohоо Н. Чистякова 54,5 секунда саг харуулжа, суута спортсменкын шанда хүртөө. Республикын нинслэл хотын 7-дохи hургуулиин 11-дахи классай hурагша Н. Лопадуш— хоёрдохи, Бэшүүрэй аймагhаа ерэhэн С. Перелыгина гурбадахи hуурида гараба. Хүдөө нютагhаа гансал Бэшүүрэй аймагай хүүгэдэй спортын hургуулиин hурагшадай хабаадаhыень онсолон тэмдэглэлтэй. Эдэбхитэй тренер Михаил Слепнев энэ талаар ехэ габьяатай юм.

20 гаран хүбүүд, басагад 800 метртэ урилдаба. Эндэ залуушуул hайн талаяа харуулаа. Тиигэжэ 65-дахи hургуули дүүргэжэ байhан Эля Любарская 2 минута 19,0 секунда саг харуулжа, түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерээ. Багшанарай институдай оюутан Ольга Опарина хоёрдохи hуурида гараба. Бэшүүрэй ДЮСШ-гай hурагша Света Петрова гурбадахи шанда хүртөө. Эрэшүүлэй дунда спортын мастер Александр Костецкиин тогтоohон республикын рекорд арбаад жэл соо ойроо хүртэшэгүй байhаар —1.45.17 минута. Зүүн Сибириин технологическа институдай 1-дэхи курсын оюутан Владимир Чебунин 1 минута 56,9 секунда саг-тайгаар илалта туйлаа. Нёдондо жэл тэрэ эдиршүүлэй дунда Росси дотороо гурбадахи hуури эзэлhэн юм. Ушар нимэhээ тэрэ эршэмтэйгээр hорилго бэлэдхэл хэбэл, ерээдүйдэ А. Костецкиин рекордые шэнэлхэ аргатай гэхэдэ, алдуу болохогүй. М. Золотухин (БГПИ), Д. Карханин (ЖДТ) гэгшэд хүндэлэлэй табсангай удаадахи шатануудта гараба.

Эрэшүүлэй дунда дабалтануудтай 2000 метрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда гол түлэб Улаан-Удын гарнизоной сэрэгшэд Александр Беляев, Андрей Горин гэгшэдэй хоорондо шанга тэмсэл болобо. Эндэ 6 минута 03,8 секунда саг харуулhан Беляев түрүүлжэ, тусхай шанда хүртөө.

Ядро түлхилгэдэ яhала hайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Спортын мастер Татьяна Казанцева 14 метр 55 сантиметртэ түлхижэ, түрүү hуури эзэлээ. Эндэ Владимир Бородиний мүрысөөнhөө мүрысөөндэ үрэ дүнгүүдээ hайжаруулжа байна. Тэрэ 14 метр 74 сантиметр үрэ дүнтэйгөөр эрхимлэбэ.

Утые болон үндэрые харайлгада жиирэй үрэ дүн харуулагдаа. Н. Чистякова 5 метр 82 сантиметртэ утые харайжа, Надежда Мирамановагай тогтоohон 100 мянган түхэригэй шанда хүртэбэ. ВСТИ-гэй студент Андрей Носков 7 метр 15 сантиметртэ харайжа, түрүү hуури эзэлээ.

Үндэрые харайлгада Ирина Константинова — 160 сантиметртэ. Владимир Бородихин 205 сантиметртэ үндэрые харайжа, республикын рекордые шэнэлхын тула 212 сантиметрые гаталха гэбэшье энэ удаада урагшагүйдэhэн байна. Ушарынь юуб гэбэл, нёдондо жэл Эрхүү хотодо тэрэ 2 метр 11 сантиметр үндэрые харайжа, республикын рекорд тогтоогоо hэн.

Манай республикын бэлигтэй бэрхэ атледүүд С. Федотов, Ю. Чижов, Г. Темников, А. Данчинова, Н. Соломинская гэгшэдэй энэ мүрысөөндэ хабаадаагүйшье hаань, алн бүхы зүйлнүүдээр hонирхолтой, шанга тэмсэл болоhон байна.

Буряад ороной солото спортсменка Надежда Мирамановагай шангуудта хүртэхын түлөө мүрысөө үнгэргэлгэдэ «Ученик», «Лоратранзит», «Жираф» гэhэн фирмэнүүд спонсорнуудболожо, ехэ туhаламжа үзүүлэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТОБШОХОНОО

ШАТАР. ЛВРЗ-гэй худэлмэришэн, Советскэ Союзай Герой Изот Антонович Вакаринай дурасхаалда зорюулагдаhан юhэдэхи мүрысөөн дүүрэхэ тээ